

Wymagania na poszczególne oceny do programu nauczania „Poznać przeszłość” z historii dla klasy 2 liceum ogólnokształcącego i technikum

Temat lekcji	Zagadnienia	Wymagania na poszczególne oceny				
		Ocena dopuszczająca Uczeń:	Ocena dostateczna Uczeń:	Ocena dobra Uczeń:	Ocena bardzo dobra Uczeń:	Ocena celująca Uczeń:
Rozdział I. Europa i Nowy Świat						
1. Wielkie odkrycia geograficzne	<ul style="list-style-type: none"> Przyczyny wielkich odkryć geograficznych Wyprawy Portugalczyków Odkrycia Hiszpanów Podróż dookoła świata Znaczenie wielkich odkryć geograficznych Cywilizacje prekolumbijskie i ich osiągnięcia 	<p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni: wyprawy odkrywcze Krzysztofa Kolumba (1492), Vasco da Gamy (1497–1498), Ferdynanda Magellana (1519–1522)</p> <p>– identyfikuje postacie: Krzysztofa Kolumba, Vasco da Gamy, Ferdynanda Magellana</p> <p>– wymienia przyczyny i uwarunkowania organizowania wielkich odkryć geograficznych (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe w ramach tego procesu)</p> <p>– wymienia skutki wielkich odkryć geograficznych</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>karawela</i>– identyfikuje postać Bartolomeu Diasa</p> <p>– przedstawia osiągnięcia: Krzysztofa Kolumba, Vasco da Gamy, Ferdynanda Magellana</p> <p>– wymienia ludy prekolumbijskie zamieszkujące Amerykę Środkową i Andy</p> <p>– wskazuje na mapie zasięg kolonialnych posiadłości Portugalczyków i Hiszpanów</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegało przełomowe znaczenie wypraw Vasco da Gamy, Krzysztofa Kolumba i Ferdynanda Magellana</p> <p>– przedstawia przebieg pierwszej wyprawy Krzysztofa Kolumba</p> <p>– opisuje przebieg</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>busola, cywilizacja prekolumbijska</i></p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni: postanowienia traktatu w Tordesillas (1494), wyprawę odkrywczą Bartolomeu Diasa (1488)– identyfikuje postać Bartolomeu Diasa,</p> <p>– wyjaśnia wpływ kryzysu gospodarczego w końcu XV w. na organizację wypraw odkrywczych</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego przyrządy nawigacyjne i nowe rodzaje okrętów były szczególnie ważne podczas wypraw oceanicznych</p> <p>– wyjaśnia, na czym</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>karaka, kwadrant, astrolabium, laska św. Jakuba</i></p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni cywilizacje prekolumbijskie, założenie pierwszej posiadłości portugalskiej w Afryce (1415), pokonanie przesmyku łączącego Amerykę Północną z Południową przez Hiszpanów (1513)</p> <p>– identyfikuje postacie: Juana Sebastiána Elcaño, Ameriga Vespuciego</p> <p>– przedstawia rolę Izabeli Kastylijskiej i Ferdynanda Aragońskiego w organizowaniu wypraw do Nowego Świata</p> <p>– porównuje przebieg</p>	<p>– ocenia skutki wielkich wypraw odkrywczych dla Europejczyków</p>

			wyprawy Ferdynanda Magellana	polegała wymiana pomiędzy Starym a Nowym Światem – wymienia osiągnięcia cywilizacji Majów, Azteków i Inków	wypraw odkrywczych Portugalczyków i Hiszpanów – wyjaśnia znaczenie wyprawy Ameriga Vespucciego dla wiedzy geograficznej Europejczyków – charakteryzuje przyczyny i skutki wielkich odkryć geograficznych, uwzględniając ich aspekt polityczny, gospodarczy, społeczny i kulturowy	
2. Podboje kolonialne i ich skutki	<ul style="list-style-type: none"> • Początki konkwisty w Ameryce • Podbój państwa Azteków • Podbój imperium Inków • Imperium portugalskie • Handel kolonialny • Niewolnictwo w Nowym Świecie • Gospodarka europejska po odkryciach geograficznych • Skutki ekspansji kolonialnej 	<p>– stosuje pojęcia: <i>konkwista, konkwistador, dualizm gospodarczy, gospodarka folwarczno-pańszczyźniana, pańszczyzna</i></p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni podboje Hernána Cortésa (1519–1521), Francisca Pizarra (1530–1533)</p> <p>– wskazuje na mapie podział Europy będący konsekwencją dualizmu w rozwoju</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>metropolia, faktoria, kompania handlowa, manufaktura, inflacja, płodozmian, folwark, wczesny kapitalizm</i></p> <p>– wskazuje na mapie zasięg kolonialnych imperiów Hiszpanii i Portugalii w Ameryce</p> <p>– przedstawia przebieg podbojów Hernána Cortésa i Francisca Pizarra</p> <p>– wyjaśnia przyczyny sukcesów konkwistadorów w Nowym Świecie</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>giełda towarowa, rolnictwo intensywne, rolnictwo ekstensywne</i></p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni odkrycie Brazylii przez Portugalczyków (1500)</p> <p>– identyfikuje postacie: Montezumy, Atahualpy</p> <p>– omawia organizację i</p>	<p>– lokalizuje w czasie zakaz czynienia niewolników z Indian (1543)</p> <p>– identyfikuje postać Tupaca Amaru</p> <p>– przedstawia osiągnięcia Pedra Cabrala</p> <p>– przedstawia etapy hiszpańskich i portugalskich podbojów kolonialnych</p> <p>– charakteryzuje skutki ekspansji kolonialnej Europejczyków,</p>	<p>– ocenia skutki ekspansji kolonialnej dla Europejczyków i ludów kolonizowanych</p> <p>– ocenia postępowanie Europejczyków wobec rdzennych mieszkańców Ameryki</p> <p>– ocenia skutki gospodarcze i społeczne dualizmu gospodarczego</p>

		<p>gospodarczym kontynentu–wymienia skutki ekspansji kolonialnej Europejczyków (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe wewnątrz tego procesu)</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego doszło do zjawiska dualizmu gospodarczego w Europie w XVI w.</p>	<p>– wymienia czynniki decydujące o powstaniu gospodarki wczesnokapitalistycznej</p> <p>– omawia rozwój gospodarczy Europy Zachodniej w XVI w.</p> <p>– przedstawia funkcjonowanie gospodarki w Europie Środkowo-Wschodniej w XVI w.</p>	<p>funkcjonowanie kolonialnego imperium portugalskiego</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegał model handlu w ramach tzw. złotego trójkąta</p> <p>– omawia zmiany w handlu europejskim wywołane ekspansją kolonialną</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego w Europie Środkowo-Wschodniej wykształcił się inny niż w Europie Zachodniej model funkcjonowania gospodarki</p>	<p>uwzględniając ich aspekt polityczny, gospodarczy, społeczny i kulturowy</p> <p>– charakteryzuje czynniki, które zadecydowały o powstaniu gospodarki wczesnokapitalistycznej</p> <p>– porównuje rozwój gospodarczy dwóch sfer ekonomicznych XVI-wiecznej Europy</p>	<p>w Europie w XVI w.</p>
<p>3. Kultura i sztuka renesansu</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Początki odrodzenia • Literatura odrodzenia • Sztuka renesansu • Architektura czasów odrodzenia • Nauka w okresie odrodzenia 	<p>– stosuje pojęcia: <i>odrodzenie (renesans), humanizm, teoria heliocentryczna</i></p> <p>– lokalizuje w czasie renesans w Europie (od drugiej połowy XV do XVI w.)</p> <p>– identyfikuje postacie: Mikołaja Kopernika, Michała Anioła Buonarottiego, Leonarda da Vinci</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>mecenat, rewolucja naukowa</i></p> <p>– lokalizuje w czasie wynalezienie druku (ok. 1450)</p> <p>– identyfikuje postacie: Williama Szekspira, Erazma z Rotterdamu, Jana Gutenberga</p> <p>– przedstawia osiągnięcia Erazma z Rotterdamu, Jana</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>makiawelizm</i></p> <p>– lokalizuje w czasie pierwsze wydanie <i>O obrotach sfer niebieskich</i> Mikołaja Kopernika (1543)</p> <p>– identyfikuje postacie: Francesca Petrarki, Dantego Alighieri, Niccolò Machiavellego, Giovanniego</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>manieryzm, inkunabuł</i></p> <p>– identyfikuje postacie: François Rabelais’go, Miguela de Cervantesa, Miguela Serveta, Andreasa Vessaliusa, Donatella, Jana van Eycka, Rogera van der Weydena, Hieronimusa Boscha, Hansa Memlinga,</p>	<p>– porównuje rozwój sztuki i literatury renesansu w różnych krajach europejskich</p> <p>– ocenia dorobek sztuki i literatury doby renesansu</p>

		<p>– przedstawia osiągnięcia Mikołaja Kopernika, Michała Anioła, Leonarda da Vinci</p> <p>– wymienia cechy charakterystyczne architektury, malarstwa i rzeźby epoki renesansu</p>	<p>Gutenberga,</p> <p>– wyjaśnia, jakie znaczenie miało upowszechnienie się druku dla rozwoju kultury i nauki</p> <p>– charakteryzuje główne cechy humanizmu renesansowego</p> <p>– identyfikuje zabytki architektury i sztuki renesansu</p> <p>– przedstawia cechy charakterystyczne literatury odrodzenia</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegał przełom naukowy doby renesansu</p> <p>– wyjaśnia, czym charakteryzował się tzw. <i>człowiek renesansu</i></p>	<p>Boccaccia, Donata Bramante, Albrechta Dürera, Jeana Bodina, Thomasa More’a, Sandro Botticellego, Tycjana, Rafaela Santiago</p> <p>– przedstawia osiągnięcia Jeana Bodina, Thomasa More’a, Niccolò Machiavellego– przedstawia wpływ idei humanizmu na rozwój kultury i sztuki odrodzenia</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego Włochy stały się kolebką renesansu</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób sztuka renesansu nawiązywała do osiągnięć antyku</p>	<p>Hansa Holbeina Młodszeo, Pietera Breugela Starszeo, Sofonisby Anguissoli</p> <p>– opisuje najważniejsze dokonania i odkrycia naukowe okresu renesansu</p> <p>– porównuje architekturę i sztukę renesansu do osiągnięć epok poprzedzających odrodzenie</p>	
4. Reformacja w Europie	<ul style="list-style-type: none"> • Przyczyny reformacji • Luter i początki reformacji • Luteranizm • Wojny religijne • Kalwinizm • Anglikanizm 	<p>– stosuje pojęcia: <i>reformacja, luteranizm, kalwinizm, anglikanizm</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: wystąpienie Marcina Lutra (1517), zawarcie pokoju</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>celibat, odpust, zbór, protestanci, sekularyzacja, predestynacja, Akt supremacji, kościół narodowy</i></p> <p>– lokalizuje w czasie:</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>symonia, nepotyzm, anabaptyzm, Związek Szmalkaldzki, purytanizm, tumult</i></p> <p>– lokalizuje w czasie ogłoszenie tzw.</p>	<p>– identyfikuje postacie: Jana Wiklefa, Jana Husa, Filipa Melanchtona, Miguela Serveta</p> <p>– wyjaśnia, jakie skutki przyniosła radykalizacja nurtów</p>	<p>– porównuje zasady nowych wyznań: luteranckiego, kalwińskiego</p> <p>– ocenia społeczne i polityczne</p>

	<ul style="list-style-type: none"> Następstwa reformacji 	<p>augsburskiego (1555)</p> <ul style="list-style-type: none"> - identyfikuje postacie: Marcina Lutra, Jana Kalwina, Henryka VIII - wymienia przyczyny reformacji - omawia przyczyny i skutki wojen religijnych w Niemczech - wyjaśnia, jakie były skutki reformacji 	<p>wojnę chłopską w Niemczech (1524-1526), ogłoszenie Aktu supremacyjnego (1534)</p> <ul style="list-style-type: none"> - identyfikuje postać Tomasza Müntzera - wskazuje na mapie zasięg wyznań reformowanych w Europie w XVI w. - przedstawia osiągnięcia Marcina Lutra, Jana Kalwina, Henryka VIII - przedstawia okoliczności i konsekwencje wystąpienia Marcina Lutra - omawia zasady luteranizmu, kalwinizmu i anglikanizmu - wyjaśnia, w jaki sposób wynalazek druku wpłynął na rozprzestrzenianie się idei reformacyjnych - omawia przebieg reformacji w Europie (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe w ramach tego procesu) 	<p>Konfesji Augsburskiej (1530), sekularyzację Prus Książęcych (1525), przyjęcie nazwy <i>protestanci</i> (1529)</p> <ul style="list-style-type: none"> - identyfikuje postacie: Karola V, Albrechta Hohenzollerna, Ulricha Zwingliego - wyjaśnia, co odróżniało religijność protestancką od katolickiej - przedstawia organizację Kościoła kalwińskiego - omawia okoliczności powstania Kościoła anglikańskiego - przedstawia przyczyny, postulaty i skutki wojny chłopskiej w Niemczech 	<p>reformacji</p> <ul style="list-style-type: none"> - opisuje przebieg rozprzestrzeniania się luteranizmu i kalwinizmu w Europie - przedstawia religijne, polityczne, gospodarcze, społeczne, kulturowe następstwa reformacji 	<p>skutki reformacji</p>
--	---	--	--	--	--	--------------------------

5. Reforma katolicka	<ul style="list-style-type: none"> • Reforma katolicka i kontrreformacja • Sobór trydencki • Inkwizycja i cenzura • Wojny religijne • Jezuici • Zmiany w religijności po soborze trydenckim 	<p>– stosuje pojęcia: <i>kontrreformacja, inkwizycja, indeks ksiąg zakazanych</i></p> <p>– lokalizuje w czasie obrady soboru trydenckiego (1545–1563), noc św. Bartłomieja (1572)</p> <p>– wymienia działania podjęte przez Kościół katolicki wobec reformacji</p> <p>– przedstawia instytucje powołane przez Kościół katolicki do walki z reformacją oraz metody ich działania</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>reforma katolicka, hugenoci, jezuici</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: założenie zakonu jezuitów (1534), odnowienie Świętej Inkwizycji (1542), utworzenie indeksu ksiąg zakazanych (1559), ogłoszenie Edyktu nantejskiego (1598)</p> <p>– identyfikuje postacie: Ignacego, Loyoli, Małgorzaty Walezjuszki, Henryka Burbona</p> <p>– przedstawia osiągnięcia Ignacego Loyoli</p> <p>– przedstawia decyzje soboru trydenckiego</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę odegrał zakon jezuitów w walce z reformacją</p>	<p>– lokalizuje w czasie: wojnę w Niderlandach (1566–1648), wprowadzenie kalendarza gregoriańskiego (1582)</p> <p>– identyfikuje postacie: Katarzyny Medycejskiej, Filipa II, Wilhelma Orańskiego</p> <p>– przedstawia przyczyny, przebieg i skutki wojny religijnej w Niderlandach</p> <p>– charakteryzuje działalność zakonu jezuitów</p> <p>– omawia przyczyny, przebieg i skutki rywalizacji katolików z hugenotami we Francji</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>gezowie, panteizm</i></p> <p>– lokalizuje w czasie powstanie Republiki Zjednoczonych Niderlandów (1588)</p> <p>– identyfikuje postacie: Giordana Bruna, Andrzeja Boboli</p> <p>– omawia zmiany w religijności katolickiej po soborze trydenckim</p> <p>– rozstrzyga, które spośród działań podjętych w celu zahamowania reformacji były najbardziej skuteczne</p>	<p>– ocenia rolę soboru trydenckiego w realizacji reformy katolickiej</p> <p>– ocenia stosunek Kościoła katolickiego do reformacji</p>
Rozdział II. „Złoty wiek” Rzeczypospolitej						
1. Panowanie ostatnich Jagiellonów	<ul style="list-style-type: none"> • Panowanie synów Kazimierza Jagiellończyka • Walka o wpływy nad Bałtykiem 	<p>– stosuje pojęcia: <i>hołd pruski, teoria heliocentryczna, arras</i></p> <p>– lokalizuje w czasie hołd pruski (1525)</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>Dominium Maris Baltici</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: zjazd wiedeński (1515), wojnę pruską (1519–</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>Komisja Morska, arkada, attyka, literatura sowizdrzalska</i></p>	<p>– lokalizuje w czasie pokój wieczysty z Turcją (1533)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod</p>	<p>– ocenia stosunki Polski z sąsiadami na przełomie XV i XVI w.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • Początki odrodzenia na ziemiach polskich • Szkolnictwo i nauka • Literatura renesansu 	<p>– identyfikuje postacie: Zygmunta Starego, Albrechta Hohenzollerna, Zygmunta Augusta, Mikołaja Kopernika, Mikołaja Reja, Jana Kochanowskiego</p> <p>– wskazuje główne kierunki polityki zagranicznej Zygmunta Starego</p> <p>– przedstawia polityczne konsekwencje hołdu pruskiego</p> <p>– wymienia osiągnięcia kultury renesansu w Polsce</p>	<p>1521), I wojnę północną (1563–1570)</p> <p>– identyfikuje postacie: Jana Olbrachta, Aleksandra I Jagiellończyka, Bony Sforzy, Andrzeja Frycza Modrzewskiego, Stanisława Orzechowskiego</p> <p>– przedstawia osiągnięcia Zygmunta Starego i Zygmunta Augusta</p> <p>– omawia politykę bałtycką prowadzoną przez Zygmunta Augusta</p> <p>– przedstawia przyczyny i skutki wojny o Inflanty (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe w ramach tego procesu)</p> <p>– opisuje zmiany terytorialne państwa polsko-litewskiego w XVI w.</p> <p>– charakteryzuje system szkolnictwa na ziemiach polskich</p> <p>– omawia rozwój literatury renesansowej w Polsce</p> <p>– wyjaśnia, jakim celom</p>	<p>– lokalizuje w czasie: hołd Gottharda Kettlera (1561), pokój w Szczecinie (1570)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni wyprawę na Mołdawię (1497)</p> <p>– identyfikuje postacie: Maksymiliana I Habsburga, Gottharda Kettlera, Filipa Kallimacha, Franciszka Florentczyka, Macieja z Miechowa, Marcina Kromera</p> <p>– omawia przyczyny i skutki wypraw Jana Olbrachta na Mołdawię</p> <p>– charakteryzuje stosunki polsko-habsburskie za panowania Zygmunta Starego</p> <p>– wyjaśnia, w jakich okolicznościach Jagiellonowie utracili wpływy w Czechach i na Węgrzech</p> <p>– przedstawia</p>	<p>Koźminem (1497), bitwę pod Orszą (1514), bitwę pod Obertynem (1531)</p> <p>– identyfikuje postacie: Wojciecha Oczki, Bernarda Moranda, Bernarda Wapowskiego, Marcina Bielskiego, Bartosza Paprockiego, Biernata z Lublina</p> <p>– lokalizuje w przestrzeni tereny, które Polska i Litwa utraciły w pierwszej połowie XVI w.</p> <p>– przedstawia politykę zagraniczną Aleksandra Jagiellończyka</p> <p>– przedstawia konsekwencje konfliktów zbrojnych toczonych przez Zygmunta Starego z Moskwą, Krzyżakami, Mołdawią i Turcją</p> <p>– wymienia charakterystyczne cechy architektury renesansowej w Polsce</p> <p>– przedstawia osiągnięcia polskiej</p>	<p>– ocenia, czy władcy Polski dostrzegali zagrożenie ze strony Prus</p> <p>– ocenia działalność polityczną Zygmunta Augusta</p> <p>– ocenia osiągnięcia renesansu polskiego</p> <p>– ocenia dorobek polskiej myśli politycznej doby renesansu</p>
--	---	--	---	--	--	--

			służyła literatura społeczno-polityczna czasów renesansu	okoliczności sekularyzacji Inflant – wyjaśnia, skąd czerpali wzorce polscy zwolennicy idei renesansowych – przedstawia okoliczności, jakie sprzyjały rozprzestrzenianiu się idei renesansowych w Polsce	nauki w okresie renesansu – wyjaśnia, dlaczego Zamość jest przykładem tzw. miasta idealnego	
2. Demokracja szlachecka	<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost znaczenia szlachty • Początki parlamentaryzmu • Stan szlachecki • Ruch egzekucyjny 	<p>– stosuje pojęcia: <i>sejm walny, izba poselska, senat, sejmik, konstytucja, elekcyjność tronu, demokracja szlachecka</i> – lokalizuje w czasie: przywileje cerekwicko-nieszawskie (1454), konstytucja <i>Nihil novi</i> (1505) – identyfikuje postacie: Zygmunta Starego, Zygmunta Augusta – wymienia instytucje polskiego parlamentaryzmu – wyjaśnia, jaką rolę w kształtowaniu się</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>sejm zwyczajny, sejm nadzwyczajny, magnateria, szlachta średnia, przywilej sądowy, rokosz, ruch egzekucyjny, wojsko kwarciane</i> – lokalizuje w czasie: przywilej koszycki (1374), przywileje jedlnieńsko-krakowskie (1430 i 1433), pierwszy sejm walny (1468), sejm egzekucyjny (1562–1563) – wyjaśnia, z czego wynikała i na czym polegała uprzywilejowana pozycja szlachty w</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>prawo ziemskie, egzekucja dóbr, nobilitacja, szlachta zagrodowa, szlachta gołota, królewszczyzny</i> – lokalizuje w czasie: przywilej czerwiński (1422), warecki (1423), piotrkowski (1496) – identyfikuje postać Mikołaja Sienickiego – przedstawia przyczyny wzrostu znaczenia szlachty w XVI w. – omawia najważniejsze przywileje nadane</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>elekcja vivente rege</i> – lokalizuje w czasie przywilej w Mielniku (1501), rokosz lwowski (1537) – wyjaśnia, jakie znaczenie dla szlachty miało sprawowanie urzędów – charakteryzuje rolę szlachty w społeczeństwie Rzeczypospolitej</p>	<p>– wyjaśnia, na czym polegała specyfika rozwiązań ustrojowych przyjętych w Rzeczypospolitej – ocenia funkcjonowanie demokracji szlacheckiej</p>

		demokracji szlacheckiej w Polsce odegrała konstytucja <i>Nihil novi</i>	Rzeczypospolitej – opisuje kompetencje sejmu walnego – omawia skład i kompetencje stanów sejmujących wchodzących w skład sejmu walnego – wyjaśnia, jaką rolę w polskim systemie politycznym odgrywały sejmiki – przedstawia osiągnięcia ruchu egzekucyjnego	polskiej szlachcie przez królów – przedstawia rodzaje sejmików szlacheckich – omawia rodzaje sejmów – charakteryzuje rozwarstwienie stanu szlacheckiego – wyjaśnia, jakie były okoliczności narodzin ruchu egzekucyjnego – wskazuje cele ruchu egzekucyjnego		
3. Reformacja i kontrreformacja w Rzeczypospolitej	<ul style="list-style-type: none"> • Luteranizm w Polsce • Wzrost popularności kalwinizmu • Bracia polscy • Tolerancja religijna • Czasy kontrreformacji • Unia brzeska 	<p>– stosuje pojęcie <i>konfederacja warszawska</i></p> <p>– lokalizuje w czasie konfederację warszawską (1573)</p> <p>– wymienia wyznania reformowane i mniejszości wyznaniowych w Rzeczypospolitej w XVI w.</p> <p>– wymienia działania Kościoła katolickiego podejmowane w Rzeczypospolitej w ramach kontrreformacji</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>bracia polscy (arianie), unia brzeska, wolność religijna, ekumenizm</i></p> <p>– lokalizuje w czasie ugodę sandomierską (1570), unię brzeską (1596)</p> <p>– identyfikuje postacie: Fausta Socyna, Piotra Skargi</p> <p>– wskazuje na mapie zasięg wyznań reformowanych i mniejszości wyznaniowych w Rzeczypospolitej w XVI w.</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>dysydenci, unicy, dyzunicy</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: sprowadzenie jezuitów do Polski (1564), otwarcie Akademii Wileńskiej (1579)</p> <p>– identyfikuje postacie: Jana Łaskiego Młodszego, Stanisława Hozjusza</p> <p>– wyjaśnia, z jakich powodów ludność różnych narodowości oraz wyznań i religii</p>	<p>– lokalizuje w czasie rozłam kalwinów i arian (1562–1565)</p> <p>– identyfikuje postacie: Piotra z Goniądza, Jakuba Wujka</p> <p>– wyjaśnia, jaki stosunek mieli polscy władcy do rozprzestrzeniania się wyznań reformowanych</p> <p>– przedstawia, w jakich okolicznościach zawarto unię brzeską</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób ustrój Polski</p>	<p>– ocenia tolerancję wyznaniową w Polsce w odniesieniu do sytuacji w Europie</p>

			<p>– omawia przebieg kształtowania się tolerancji religijnej w Rzeczypospolitej (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe w ramach tego procesu)– wyjaśnia, dlaczego Rzeczpospolitą nazywano państwem bez stosów</p> <p>– charakteryzuje reakcję Kościoła katolickiego na postępy reformacji w Polsce</p>	<p>osiedlała się w Rzeczypospolitej</p> <p>– przedstawia rozwój luteranizmu i kalwinizmu w Polsce– przedstawia zasady wiary, przekonania i działalność braci polskich</p> <p>– omawia konsekwencje unii brzeskiej</p>	<p>wpływał na rozwój reformacji</p>	
<p>4. Społeczeństwo i gospodarka Rzeczypospolitej w XVI w.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Społeczeństwo Rzeczypospolitej • Miasta i rzemiosło • Handel gdański • Folwarki i pańszczyzna 	<p>– stosuje pojęcia: <i>burmistrz, poddaństwo, folwark, pańszczyzna, gospodarka folwarczno-pańszczyźniana</i></p> <p>– charakteryzuje strukturę społeczną Rzeczypospolitej</p> <p>– przedstawia cechy charakterystyczne gospodarki folwarczno-pańszczyźnianej w Rzeczypospolitej</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>cech, ława, partacz</i></p> <p>– przedstawia sposób funkcjonowania miast w Rzeczypospolitej</p> <p>– omawia rozwój rzemiosła i handlu w Rzeczypospolitej w XVI w.</p> <p>– wyjaśnia, jak ukształtowała się wyjątkowa pozycja gospodarcza Gdańska w Rzeczypospolitej (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe w ramach tego procesu)</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>ludzie luźni, trzeci ordynek</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: statut warcki (1423), przywilej piotrkowski (1496), wprowadzenie minimalnego wymiaru pańszczyzny (1520)</p> <p>– omawia rozwój miast w Rzeczypospolitej szlacheckiej</p> <p>– przedstawia przyczyny rozwoju gospodarki</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>monopol propinacyjny</i></p> <p>– wyjaśnia, kto i dlaczego pozostawał poza systemem stanowym w Rzeczypospolitej</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego miasta w Rzeczypospolitej miały słabszą pozycję niż ośrodki miejskie na zachodzie Europy</p> <p>– omawia rolę Gdańska w gospodarce Rzeczypospolitej w XVI w.</p>	<p>– ocenia gospodarczą rolę Gdańska w XVI w.</p> <p>– ocenia polską specyfikę w zakresie struktury społecznej i modelu życia gospodarczego (gospodarka folwarczno-pańszczyźniana) na tle europejskim</p> <p>– ocenia położenie</p>

				folwarczno-pańszczyźnianej w Rzeczypospolitej – wyjaśnia, w jaki sposób szlachta tworzyła folwarki – przedstawia sposób funkcjonowania folwarku szlacheckiego		chłopów w gospodarce folwarczno-pańszczyźnianej
5. Rzeczpospolita Obojga Narodów	<ul style="list-style-type: none"> • W czasach unii personalnej • Unia lubelska • Rzeczpospolita po unii lubelskiej • Wieloetniczna Rzeczpospolita • Pierwsze bezkrólewie • Przebieg pierwszej elekcji • Artykuły henrykowskie i <i>pacta conventa</i> • Krótkie panowanie Henryka Walezego 	<p>– stosuje pojęcia: <i>unia realna, wolna elekcja, Artykuły henrykowskie, pacta conventa</i></p> <p>– lokalizuje w czasie unię lubelską (1569), pierwszą wolną elekcję (1573)</p> <p>– identyfikuje postacie: Zygmunta Augusta, Henryka Walezjusza</p> <p>– wymienia postanowienia unii lubelskiej</p> <p>– przedstawia przebieg, okoliczności i skutki jednoczenia Korony Królestwa Polskiego i Wielkiego Księstwa Litewskiego (wskazując na związki</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>bojarzy, polonizacja, sejm konwokacyjny, elekcja viritim, sejm elekcyjny, sejm koronacyjny, detronizacja</i></p> <p>– lokalizuje w czasie koronację i ucieczkę Henryka Walezego (1574)</p> <p>– identyfikuje postać Anny Jagiellonki</p> <p>– wskazuje na mapie terytoria wcielone do Korony w 1569 r., Rzeczpospolitą Obojga Narodów, terytoria wspólne dla Korony i Litwy</p> <p>– przedstawia osiągnięcia Zygmunta Augusta</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>interrex</i></p> <p>– lokalizuje w czasie śmierć Zygmunta Augusta (1572)</p> <p>– identyfikuje postacie: Mikołaja „Czarnego” Radziwiłła, Jakuba Uchańskiego</p> <p>– przedstawia relacje polsko-litewskie w czasach unii personalnej</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego Zygmunt August dążył do unii realnej z Litwą</p> <p>– przedstawia stosunek litewskiej szlachty i magnaterii do unii realnej</p> <p>– omawia strukturę</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>konfederacja kapturowa, sejmik kapturowy, sąd kapturowy</i></p> <p>– omawia sytuację etniczną i wyznaniową w Rzeczypospolitej Obojga Narodów</p> <p>– omawia sytuację w Rzeczypospolitej w okresie pierwszego bezkrólewia</p>	<p>– ocenia skutki unii lubelskiej</p> <p>– ocenia geopolityczną sytuację Rzeczypospolitej Obojga Narodów po śmierci Zygmunta Augusta – ocenia panowanie Henryka Walezego w państwie polsko-litewskim</p>

		przyczynowo- skutkowe w ramach tego procesu) – wymienia postanowienia Artykułów henrykowskich	– omawia przebieg sejmu lubelskiego w 1569 r. – opisuje terytorium Rzeczypospolitej Obojga Narodów – wyjaśnia, na czym polegała polonizacja szlachty litewskiej i jakie były tego skutki – opisuje przebieg pierwszej wolnej elekcji – wymienia etapy wyboru króla podczas wolnej elekcji – wyjaśnia, jakie znaczenie ustrojowe miały Artykuły henrykowskie	administracyjną Rzeczypospolitej Obojga Narodów – wymienia kandydatów do korony polskiej w 1573 r. – opisuje panowanie Henryka Walezego		
Rozdział III. Europa w XVII w.						
1. Nowe potęgi europejskie w XVII wieku	<ul style="list-style-type: none"> • Upadek znaczenia Hiszpanii • Nowe imperia kolonialne • Zmiana układu sił nad Bałtykiem • Budowa imperium moskiewskiego • Kres ekspansji tureckiej 	– lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Wiedniem (1683) – identyfikuje postacie: Iwana IV Groźnego, Jana Sobieskiego – wymienia kraje, których pozycja w XVII w. wzrosła, i te, które utraciły w tym czasie status mocarstw w Europie	– stosuje pojęcia: <i>kompania handlowa</i> , <i>faktoria</i> , <i>Liga Święta</i> , <i>Wielka Smuta</i> – lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Lepanto (1571), pokój w Karłowicach (1699) i jego postanowienia – identyfikuje postacie: Michała Romanowa, Gustawa II Adolfa, Sulejmana Wspaniałego	– lokalizuje w czasie: bitwę pod Mohaczem (1526), zniesienie zależności lennej Prus Książęcych (1657), zawarcie Ligi Świętej (1684)– identyfikuje postacie Ludwika II Jagiellończyka, Karola X Gustawa, Fryderyka Wilhelma, Kary Mustafy	– lokalizuje w czasie przybycie purytanów do Ameryki (1620) – omawia proces budowania w rejonie Bałtyku potęgi Szwecji i Prus w XVII w. (wskazując na związki przyczynowo- skutkowe w ramach tych procesów)- rozstrzyga, czy szwedzkie dążenia do	– ocenia konsekwencje zmiany układu sił na świecie w XVII w.

		<p>– wymienia nowe imperia kolonialne i wskazuje zasięg ich wpływów</p>	<p>– przedstawia główne kierunki ekspansji i zdobycze nowych potęg kolonialnych – wyjaśnia, jaką rolę w budowaniu imperiów kolonialnych w XVII w. pełniły kompanie handlowe – omawia okoliczności zahamowania ekspansji tureckiej w Europie w XVII w.</p>	<p>– wyjaśnia, dlaczego w XVII w. Hiszpania i Portugalia utraciły polityczne znaczenie – wyjaśnia, co spowodowało, że Szwecja i Prusy stały się liczącą potęgą w rejonie Bałtyku – przedstawia przyczyny zakończenia tureckiej ekspansji w Europie</p>	<p>uczynienia Bałtyku wewnętrznym morzem były bliskie realizacji w XVII w.</p>	
2. Absolutyzm we Francji	<ul style="list-style-type: none"> • Początki rządów Burbonów • Francja kardynała Richelieu • Pierwszy minister Mazarin • Rządy Ludwika XIV • Colbert i merkantylizm • Francuska polityka zagraniczna 	<p>– stosuje pojęcia: <i>Stany Generalne, absolutyzm</i> – lokalizuje w czasie rządu osobiste Ludwika XIV (1661–1715) – identyfikuje postacie: Armanda de Richelieu, Ludwika XIV – wymienia uprawnienia Ludwika XIV jako władcy absolutnego</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>intendent, merkantylizm</i> – lokalizuje w czasie reformy kardynała Armanda de Richelieu (1624–1642) – identyfikuje postacie: Julesa Mazarina, Jeana-Baptiste’a Colberta – przedstawia osiągnięcia kardynała Armanda de Richelieu, Ludwika XIV – charakteryzuje działalność kardynała Armanda de Richelieu – charakteryzuje rządy osobiste Ludwika XIV</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>fronda, szlachta urzędnicza, polityka reunionów</i> – lokalizuje w czasie frondę (1648–1653), zniesienie Edyktu nantejskiego (1685) – lokalizuje w przestrzeni reuniony – identyfikuje postacie Ludwika XIII, Anny Austriaczki – przedstawia, w jaki sposób doszło do powstania we Francji monarchii</p>	<p>– lokalizuje w czasie wojnę o sukcesję hiszpańską (1701–1714) – wyjaśnia, w jaki sposób panowanie Henryka IV Burbona wpłynęło na pozycję Francji w Europie – wyjaśnia, w jaki sposób społeczeństwo francuskie zareagowało na rządy absolutne – przedstawia cechy charakterystyczne sztuki za panowania Ludwika XIV</p>	<p>– ocenia korzyści i zagrożenia, jakie dla państwa niosło skupienie władzy w rękach jednej osoby</p>

			<p>– wyjaśnia, na czym polegała polityka merkantylizmu</p> <p>– wymienia działania, jakie podjął Jean-Baptiste Colbert w celu realizacji polityki merkantylizmu</p>	<p>absolutystycznej</p> <p>– charakteryzuje ustrój Francji za czasów Ludwika XIV</p> <p>– charakteryzuje politykę zagraniczną Ludwika XIV</p>	<p>– wyjaśnia, czym była tzw. polityka reunionów i jak się zakończyła dla Francji</p>	
3. Wojna trzydziestoletnia	<ul style="list-style-type: none"> • Rzesza Niemiecka przed wybuchem wojny • Okres czeski (1618–1624) • Okres duński (1624–1629) • Okres szwedzki (1630–1635) • Okres francuski (1635–1648) • Pokój westfalski • Skutki wojny trzydziestoletniej 	<p>– lokalizuje w czasie wojnę trzydziestoletnią (1618–1648)</p> <p>– wskazuje na mapie państwa uczestniczące w wojnie trzydziestoletniej</p> <p>– przedstawia przyczyny i skutki wojny trzydziestoletniej (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe w ramach tego procesu)</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>Unia Protestancka, Liga Katolicka, defenestracja praska</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: powstanie Unii Protestanckiej (1608), powstanie Ligi Katolickiej (1609), defenestrację praską (1618)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni pokój westfalski (1648) i jego postanowienia</p> <p>– identyfikuje postać Gustawa II Adolfa</p> <p>– wymienia etapy wojny trzydziestoletniej</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę w wojnie trzydziestoletniej odegrał Gustaw II Adolf</p> <p>– wymienia</p>	<p>– lokalizuje w czasie etapy wojny trzydziestoletniej: czeski (1618–1624), duński (1624–1629), szwedzki (1630–1635), francuski (1635–1648)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Białą Górą (1620), bitwę pod Lützen (1632), bitwę pod Rocroi (1643)</p> <p>– identyfikuje postacie: Chrystiana IV, Albrechta von Wallensteina</p> <p>– omawia sytuację w Rzeszy Niemieckiej przed wybuchem wojny trzydziestoletniej</p> <p>– opisuje etapy wojny</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>edyktu restytucyjnego</i></p> <p>– identyfikuje postacie: Rudolfa II Habsburga, Ferdynanda II Habsburga, Fryderyka V Wittelsbacha</p> <p>– przedstawia cele, jakie chciały osiągnąć państwa angażujące się w wojnę trzydziestoletnią w kolejnych etapach jej trwania</p>	<p>– ocenia skutki wojny trzydziestoletniej</p> <p>– ocenia znaczenie wojny trzydziestoletniej dla dziejów krajów takich jak Niemcy i Czechy</p>

			postanowienia pokoju westfalskiego	trzydziestoletniej		
4. Rewolucja angielska i monarchia parlamentarna	<ul style="list-style-type: none"> • Anglia na przełomie XVI i XVII w. • Rządy Stuartów • Wojna domowa w Anglii • Dyktatura Cromwella • Restauracja Stuartów • Monarchia parlamentarna 	<p>– stosuje pojęcie <i>monarchia parlamentarna</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: wojnę domową w Anglii (1642–1648), ogłoszenie Deklaracji praw (1689)</p> <p>identyfikuje postać Olivera Cromwella</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę w przebiegu rewolucji odegrał Oliver Cromwell</p> <p>– przedstawia skutki rewolucji angielskiej (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe w ramach tego procesu)</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>Armia Nowego Wzoru, Akt nawigacyjny, chwalebna rewolucja</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: ścięcie Karola I (1649), ogłoszenie się Olivera Cromwella lordem protektorem (1653), wydanie Aktu nawigacyjnego (1651), chwalebna rewolucję (1688)</p> <p>– identyfikuje postacie: Karola I Stuarta, Wilhelma III Orańskiego</p> <p>– wymienia przyczyny rewolucji angielskiej</p> <p>– przedstawia najważniejsze etapy rewolucji w Anglii</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegała chwalebna rewolucja</p> <p>– wymienia postanowienia Deklaracji praw</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>ogradzanie, gentry, torysi, wigowie</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: obrady Krótkiego Parlamentu (1640), restaurację Stuartów (1660), powstanie Wielkiej Brytanii (1707)</p> <p>– identyfikuje postacie: Jakuba I Stuarta, Karola II Stuarta, Jakuba II Stuarta</p> <p>– przedstawia przemiany gospodarcze i społeczne w Anglii na początku XVI w.</p> <p>– przedstawia przebieg rewolucji angielskiej</p> <p>– charakteryzuje dyktaturę Olivera Cromwella</p> <p>– omawia okoliczności, w jakich doszło do restauracji Stuartów</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>diggerzy, lewellerzy</i></p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Naseby (1645), atak wojsk Cromwella na Irlandię (1649) i Szkocję (1650)</p> <p>– identyfikuje postać Anny Stuart</p> <p>– omawia napięcia religijne i polityczne w Anglii w przededniu rewolucji</p> <p>– charakteryzuje rolę parlamentu w rewolucji angielskiej</p> <p>– wyjaśnia, jakie były cele diggerów, a jakie lewellerów</p>	<p>– ocenia znaczenie rewolucji angielskiej</p>
5. Kultura Europy w XVII	<ul style="list-style-type: none"> • Barok • Barok w malarstwie 	<p>– stosuje pojęcie <i>barok</i></p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>empiryzm, racjonalizm</i></p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>malarstwo</i></p>	<p>– identyfikuje postacie: Artemisi</p>	<p>– ocenia wpływ kultury baroku</p>

wieku	<ul style="list-style-type: none"> i rzeźbie • Architektura doby baroku • Malarstwo barokowe • Sztuka w krajach protestanckich • Literatura, muzyka i teatr • Nauka w XVII wieku 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie barok w Europie (od końca XVI do początku XVIII w.) – identyfikuje postacie: Galileusza, Izaaka Newtona – wymienia cechy charakterystyczne sztuki baroku 	<ul style="list-style-type: none"> – identyfikuje postacie: Giovanniego Lorenza Berniniego, Petera Paula Rubensa, Rembrandta van Rijn, Moliera, Jana Sebastiana Bacha, Francisa Bacona, Kartezjusza – wyjaśnia, w jaki sposób sztuka baroku miała wpływać na umacnianie uczuć religijnych katolików – przedstawia cechy charakterystyczne malarstwa i rzeźby z okresu baroku 	<ul style="list-style-type: none"> <i>iluzjonistyczne, rokoko</i> – identyfikuje postacie: Caravaggia, Diega Velázquez, Jana Vermeera, Johannesesa Keplera, Jeana de la Fontaine'a, Antonia Vivaldiego – wyjaśnia, dlaczego barok nazywano epoką przeciwieństw – charakteryzuje osiągnięcia nauki w okresie baroku – omawia myśl filozoficzną epoki baroku 	<ul style="list-style-type: none"> Gentileschi, Fransa Hals, Judith Leyster, Pedra Calderona de la Barca, Lopego de Vega, Jerzego Fryderyka Haendla, Claudia Monteverdiego – wyjaśnia, dlaczego sztuka w XVII w. rozwijała się odmiennie w krajach katolickich i protestanckich – przedstawia osiągnięcia literatury muzyki i teatru w okresie baroku 	na mentalność XVII-wiecznych Europejczyków
-------	--	--	---	---	--	--

Rozdział IV. Od potęgi do klęsk Rzeczypospolitej

1. Rzeczpospolita na przełomie XVI i XVII wieku	<ul style="list-style-type: none"> • Podwójna elekcja • Konflikt Batorego z Gdańskiem • Reformy wewnętrzne Stefana Batorego • Wojna z Moskwą • Król i kanclerz • Trzecie bezkrólewie i podwójna elekcja • Początki panowania Zygmunta III Wazy • Rokosz 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie wojnę Stefana Batorego z Rosją (1579–1582) – identyfikuje postacie: Stefana Batorego, Zygmunta III Wazy – omawia przyczyny i skutki wojny Stefana Batorego z Rosją – wymienia cele polityki zagranicznej 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>piechota wybraniecka</i> – lokalizuje w czasie elekcję Anny Jagiellonki i Stefana Batorego (1575), rozejm w Jamie Zapolskim (1582), elekcję Zygmunta III Wazy (1587), rokosz Zebrzydowskiego (1606–1608)– identyfikuje postacie Anny Jagiellonki, Jana 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>banicja, regaliści, popularyści</i> – lokalizuje w czasie: konflikt Stefana Batorego z Gdańskiem (1576–1577), bitwę pod Guzowem (1607) – lokalizuje w czasie i przestrzeni: zdobycie Połocka (1579), zdobycie 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie: powstanie Trybunału Koronnego (1578), bitwę pod Byczyną (1588) – identyfikuje postacie: Maksymiliana II, Maksymiliana III, Karola IX Sudermańskiego – podaje przyczyny powstania opozycji 	– ocenia panowanie Stefana Batorego
---	---	---	---	---	--	-------------------------------------

	<p>Zebrzydowskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> • Długie panowanie Zygmunta III Wazy 	Zygmunta III Wazy	<p>Zamojskiego, Mikołaja Zebrzydowskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> - przedstawia osiągnięcia Stefana Batorego - charakteryzuje reformy wewnętrzne przeprowadzone przez Stefana Batorego - wyjaśnia, jaką rolę za panowania Stefana Batorego i Zygmunta III Wazy odgrywał w państwie Jan Zamojski - przedstawia osiągnięcia Zygmunta III Wazy - przedstawia konflikt Zygmunta III Wazy ze szlachtą (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe w ramach tego procesu) 	<p>Wielkich Łuków (1580), zajęcie Pskowa (1581)</p> <ul style="list-style-type: none"> - identyfikuje postać Samuela Zborowskiego - przedstawia przebieg drugiej wolnej elekcji - omawia przyczyny i skutki konfliktu Stefana Batorego z Gdańskiem - omawia przebieg wojny Rzeczypospolitej z Moskwą za rządów Stefana Batorego- wymienia atuty kandydatury Zygmunta Wazy do tronu polskiego - przedstawia przyczyny, przebieg i skutki rokoszu Zebrzydowskiego 	<p>wewnętrznej przeciwko Batoremu</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, dlaczego polityka Zygmunta III Wazy budziła niezadowolenie szlachty 	
2. Wojny na wschodzie	<ul style="list-style-type: none"> • Wielka Smuta • Czas dymitriad • Wojna Rzeczypospolitej z Moskwą • Wojna o Smoleńsk • Kozacy • Wybuch powstania 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcie <i>dymitriady</i> - lokalizuje w czasie: I dymitriadę (1604-1606), powstanie Chmielnickiego (1648-1658) - lokalizuje w czasie i 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia: <i>Kozacy, rejestr kozacki</i> - lokalizuje w czasie wojnę z Moskwą (1609-1619) - lokalizuje w czasie i przestrzeni: rozejm w Dywilinie (1619) i jego 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia: <i>patriarchat, Wielka Smuta</i> - lokalizuje w czasie Wielką Smutę (1598-1613), rządy Polaków w Moskwie (1610-1612), ugodę 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcie <i>lisowczycy</i> - lokalizuje w czasie ugodę w Żwańcu (1653) - identyfikuje postacie: Fiodora I, Dymitra 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia skutki wojen Rzeczypospolitej z Moskwą na początku XVII w. - ocenia politykę

	<p>Chmielnickiego</p> <ul style="list-style-type: none"> • Od Zbaraża do Batoha • Moskwa w konflikcie kozackim 	<p>przestrzeni bitwę pod Kłuszynem (1610)</p> <ul style="list-style-type: none"> - identyfikuje postacie: Zygmunta III Wazy, Władysława Wazy, Jana Kazimierza Wazy, Bohdana Chmielnickiego - wymienia przyczyny dymitriad - przedstawia skutki wojen Rzeczypospolitej z Rosją w pierwszej połowie XVII w. - wymienia przyczyny powstań kozackich na Ukrainie w tym powstania Chmielnickiego 	<p>postanowienia, oblężenie Smoleńska (1633-1634), pokój w Polanowie (1634) i jego postanowienia, bitwy pod Żółtymi Wodami (1648), bitwę pod Korsuniem (1648), bitwę pod Piławcami (1648), ugodę w Perejaślawiu (1654), unię w Hadziaczu (1658), pokój Grzymułtowskiego (1686) i jego postanowienia</p> <ul style="list-style-type: none"> - identyfikuje postacie: Dymitra Samozwańca, Stanisława Żółkiewskiego, Michała Romanowa, Jeremiego Wiśniowieckiego - opisuje przebieg i skutki wojny Rzeczypospolitej z Rosją w latach 1609-1619 - omawia przebieg i skutki wojny o Smoleńsk - przedstawia przyczyny powstania Chmielnickiego - wyjaśnia, jakie były postanowienia i skutki 	<p>zborowską (1649), - lokalizuje w czasie i przestrzeni: oblężenie Zbaraża (1649), bitwę pod Beresteczkiem (1651), bitwę pod Białą Cerkwią (1651), bitwę pod Batohem (1652), bitwy pod Połonką i Cudnowem (1660), rozejm w Andruszowie (1667)</p> <ul style="list-style-type: none"> - identyfikuje postacie Borysa Godunowa, Jerzego Mniszcha, Maryny Mniszchówny, Wasyla Szujskiego, Iwana Wyhowskiego- przedstawia przebieg i skutki dymitriad - wymienia cele polityki wschodniej państwa polsko-litewskiego za rządów Zygmunta III Wazy i Władysława IV - omawia przebieg powstania Chmielnickiego 	<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, jak doszło do Wielkiej Smuty w Rosji - omawia zmiany granic Rzeczypospolitej Obojga Narodów w wyniku jej wojen z Rosją w XVII w. 	<p>zagraniczną Zygmunta III Wazy</p> <ul style="list-style-type: none"> - ocenia skutki wojen Rzeczypospolitej z Moskwą w XVII w. - ocenia politykę Rzeczypospolitej wobec Kozaków - ocenia wpływ powstania Chmielnickiego na sytuację państwa polsko-litewskiego
--	--	---	---	--	---	--

			<p>ugody w Perejaśławiu</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia postanowienia unii w Hadziaczu i jej konsekwencje - charakteryzuje specyfikę ludności kozackiej zamieszkującej Kresy Rzeczypospolitej 	<ul style="list-style-type: none"> - wymienia postanowienia ugody zborowskiej i jej konsekwencje - omawia przebieg i skutki wojny z Rosją o Ukrainę 		
<p>3. Wojny ze Szwecją i kryzys Rzeczypospolitej</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Wojna o Inflanty • Wojna o ujście Wisły • Przyczyny potopu szwedzkiego • Potop szwedzki • Wojna wyzwolenicza ze Szwecją • Klęska Szwecji • Zniszczenia wojenne i kryzys gospodarczy • Zmiany ustrojowe i wyznaniowe • Plany reform Jana Kazimierza i rokosz Lubomirskiego 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia: <i>husaria, oligarchia magnacka, liberum veto</i> - lokalizuje w czasie pierwsze zastosowanie <i>liberum veto</i> (1652), potop szwedzki (1655-1660) - lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Kircholmem (1605), bitwę pod Oliwą (1627) - identyfikuje postacie: Zygmunta III Wazy, Jana Kazimierza Wazy - wyjaśnia, jaką rolę w prowadzeniu kampanii wojennych 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia: <i>wojna podjazdowa, ksenofobia</i> - lokalizuje w czasie wojnę o ujście Wisły (1626-1629), bitwę pod Trzcianą (1629), pokój w Oliwie (1660), abdykację Jana Kazimierza (1668) - lokalizuje w czasie i przestrzeni: rozejm w Starym Targu (1629) rozejm w Sztumskiej Wsi (1635), obronę Jasnej Góry (1655), bitwę pod Warką (1656) - identyfikuje postacie: Jana Karola Chodkiewicza, Gustawa II Adolfa, Karola X Gustawa, Stefana 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia: <i>regaliści, popularyści, śluby lwowskie</i> - lokalizuje w czasie: unię polsko-szwedzką (1592-1599), bitwę pod Guzowem (1607), kapitulację pod Ujściem (1655), ugodę w Kiejdanach (1655), traktat w Radnot (1656), śluby lwowskie (1656), traktaty welawsko-bydgoskie (1657), rokosz Lubomirskiego (1665) - lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Kokenhausen 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcie <i>elekcja vivente rege</i> - lokalizuje w czasie: wypędzenie arian (1658), bitwę pod Mątwami (1666) - identyfikuje postacie: Bogusława Radziwiłła, Jerzego II Rakocznego - przedstawia sytuację wyznaniową w Rzeczypospolitej w połowie XVII w. - charakteryzuje przyczyny kryzysu wewnętrznego oraz załamania gospodarczego Rzeczypospolitej Obojga Narodów w XVII w. 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia zaangażowanie Rzeczypospolitej w wojny ze Szwecją za panowania Zygmunta III Wazy i Jana Kazimierza - ocenia postawę magnatów polskich wobec wojny ze Szwecją - ocenia konsekwencje polityczne, społeczne i gospodarcze wojen Rzeczypospolitej

		<p>odgrywała husaria</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia przyczyny i skutki konfliktów polsko-szwedzkich w pierwszej połowie XVII w. - wymienia przyczyny potopu szwedzkiego - opisuje zniszczenia Rzeczypospolitej po potopie szwedzkim 	<p>Czarneckiego, Władysława Sycińskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> - wymienia przyczyny wybuchu wojny polsko-szwedzkiej o Inflanty - przedstawia osiągnięcia Jana Kazimierza - wyjaśnia, dlaczego oblężenie Jasnej Góry stało się momentem przełomowym w przebiegu wojny ze Szwedami - omawia taktykę, jaką zastosowali Polacy w walce ze Szwedami - przedstawia postanowienia pokoju w Oliwie - wyjaśnia, jakie znaczenie dla funkcjonowania parlamentaryzmu polskiego miało <i>liberum veto</i> 	<p>(1601), bitwę pod Białym Kamieniem (1604),</p> <ul style="list-style-type: none"> - identyfikuje postacie: Stanisława Koniecpolskiego, Arenda Dickmanna, Janusza Radziwiłła, Hieronima Radziejowskiego, Augustyna Kordeckiego, Marii Ludwiki Gonazgi, Jerzego Sebastiana Lubomirskiego - omawia przebieg wojny Rzeczypospolitej ze Szwecją o Inflanty - opisuje przebieg wojny polsko-szwedzkiej o ujście Wisły - przedstawia przebieg potopu szwedzkiego - przedstawia okoliczności zawarcia traktatu w Radnot i jego postanowienia - wymienia postanowienia traktatów welawsko- 		j w XVII w.
--	--	---	---	--	--	-------------

				bydgoskich i wyjaśnia ich konsekwencje dla Rzeczypospolitej – przedstawia plan reform wewnętrznych proponowany przez Jana Kazimierza – przedstawia przyczyny, przebieg i skutki rokoszu Lubomirskiego		
4. Wojny z imperium osmańskim	<ul style="list-style-type: none"> Przyczyny wojen z Turcją Wojna o Mołdawię Michał Korybut Wiśniowiecki i utrata Podola Elekcja Jana III Sobieskiego i walki z Turcją Wyprawa wiedeńska Koniec wojen z Turcją 	<p>– stosuje pojęcie <i>przedmurze chrześcijaństwa</i> – lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Cecorą (1620), bitwę pod Chocimiem (1621), bitwę pod Wiedniem (1683) – identyfikuje postać Jana III Sobieskiego – wymienia przyczyny wojen polsko-tureckich – wyjaśnia, dlaczego Rzeczpospolitą nazywano przedmurzem chrześcijaństwa – omawia przyczyny, przebieg i skutki</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>jasyr</i>– lokalizuje w czasie i przestrzeni pokój w Buczaczu (1772) i jego postanowienia, bitwę pod Chocimiem (1673), powstanie Ligi Świętej (1684), pokój w Karłowicach (1699) i jego postanowienia – identyfikuje postacie: Stanisława Żółkiewskiego, Jana Karola Chodkiewicza, Michała Korybuta Wiśniowieckiego– przedstawia przebieg i skutki wojny polsko-tureckiej w latach 1620–1624 – przedstawia</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>malkontenci</i> – lokalizuje w czasie: pokój hetmański (1621), pokój wieczysty (1624) – lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Ochmatowem (1644), bitwę pod Podhajcami (1667), kapitulację Kamieńca Podolskiego (1672), bitwę pod Parkanami (1683) – identyfikuje postać Marii Kazimiery d’Arquien – wskazuje na mapie Chanat Krymski</p>	<p>– lokalizuje w czasie wyprawę lisowczyków pod Wiedeń (1619), traktat w Jaworowie (1675), rozejm w Żurawnie (1676) – identyfikuje postać Piotra Doroszenki – wymienia postanowienia rozejmu w Żurawnie – wyjaśnia, jaką rolę w polityce Jana III Sobieskiego miała współpraca z Francją – przedstawia, jak zmieniały się założenia polityki zagranicznej Jana III Sobieskiego</p>	<p>– ocenia skutki konfliktów Rzeczypospolitej z Turcją w I połowie XVII w. – ocenia znaczenie bitwy pod Wiedniem dla losów Rzeczypospolitej Obojga Narodów i Europy</p>

		wyprawy wiedeńskiej Jana III Sobieskiego	osiągnięcia Jana III Sobieskiego – przedstawia rolę Jana Sobieskiego w wojnach polsko-tureckich – wymienia postanowienia pokoju w Buczaczu – przedstawia międzynarodowe znaczenie Rzeczypospolitej jako przedmurza chrześcijaństwa – przedstawia postanowienia pokoju w Karłowicach	– wyjaśnia, jaki wpływ na stosunki polsko-tureckie miała militarna aktywność Tatarów i Kozaków – wyjaśnia, jak doszło do wojny z Turcją w latach 60. XVII w. i omawia jej przebieg – omawia okoliczności elekcji Jana III Sobieskiego – charakteryzuje zmiany granic Rzeczypospolitej Obojga Narodów w wyniku wojen z Turcją w XVII w. – wyjaśnia, dlaczego Rzeczpospolita zaangażowała się w działalność Ligi Świętej – przedstawia znaczenie pokoju w Karłowicach dla Rzeczypospolitej i Europy		
5. Barok i sarmatyzm w Rzeczypospolite	<ul style="list-style-type: none"> • Początek baroku w Rzeczypospolitej • Sztuka barokowa • Literatura 	– stosuje pojęcia: <i>złota wolność, sarmatyzm</i> – lokalizuje w czasie barok w Polsce (od	identyfikuje postacie: Jana Andrzeja Morsztyna, Jana Chryzostoma Paska	– stosuje pojęcia: <i>kalwaria, orientalizacja, makaronizm</i> –	– lokalizuje w czasie przybycie jezuitów do Polski (1564) – identyfikuje	– ocenia wpływ sarmatyzmu na mentalność i życie codzienne

j	<p>polskiego baroku</p> <ul style="list-style-type: none"> Nauka i oświata Sarmatyzm 	<p>końca XVI do połowy XVIII w.) i sarmatyzm (XVII w.)</p> <ul style="list-style-type: none"> wymienia cechy charakterystyczne kultury sarmatyzmu wyjaśnia, dlaczego sarmatyzm stał się ideologią szlachty polskiej 	<ul style="list-style-type: none"> przedstawia cechy charakterystyczne dla architektury, sztuki i literatury baroku w Polsce określa wpływ Kościoła katolickiego na szkolnictwo w Rzeczypospolitej w dobie baroku 	<p>lokalizuje w czasie przyjęcie uchwał soboru trydenckiego przez polski Kościół (1577)</p> <ul style="list-style-type: none"> identyfikuje postacie: Tylmana z Gameren, Jana Heweliusza omawia okoliczności upowszechnienia się kultury baroku w Rzeczypospolitej wyjaśnia, w jaki sposób przywiązanie do katolicyzmu wpływało na rozwój sztuki baroku w Polsce 	<p>postacie: Macieja Kazimierza Sarbiewskiego, Anny Stanisławskiej, Elżbiety Drużbackiej, Zbigniewa Morsztyna, Wacława Potockiego, Kaspra Niesieckiego, Jana Brożka, Elżbiety Koopman, Stanisława Lubienieckiego</p> <ul style="list-style-type: none"> omawia rozwój nauki i oświaty w Rzeczypospolitej w XVII w. 	szlachty polskiej
Rozdział V. Epoka oświecenia i rewolucji						
1. Przemiany gospodarcze i społeczne w XVIII wieku	<ul style="list-style-type: none"> Eksplozja demograficzna Rewolucja przemysłowa w Wielkiej Brytanii Maszyna parowa Skutki rewolucji przemysłowej Nowe idee ekonomiczne 	<ul style="list-style-type: none"> stosuje pojęcia: <i>eksplozja demograficzna, rewolucja przemysłowa, fabryka, urbanizacja</i> przedstawia przyczyny eksplozji demograficznej w XVIII w. przedstawia skutki rewolucji 	<ul style="list-style-type: none"> stosuje pojęcia: <i>ogradzanie, płodozmian, rewolucja agrarna, liberalizm gospodarczy</i> lokalizuje w czasie opatentowanie maszyny parowej przez Jamesa Watta (1769) identyfikuje postacie: Jamesa Watta, Adama Smitha wyjaśnia, dlaczego 	<ul style="list-style-type: none"> stosuje pojęcia: <i>arystokracja, pieniądza, kameralizm, fizjokratyzm, leseferyzm</i> lokalizuje w czasie skonstruowanie mechanicznej przędzarki (1764) identyfikuje postać François Quesnaya 	<ul style="list-style-type: none"> lokalizuje w czasie opatentowanie tzw. latającego czółenka (1733) identyfikuje postacie: Johna Kaya, Jamesa Hargreavesa omawia przemiany gospodarcze w Wielkiej Brytanii w XVIII w. 	<ul style="list-style-type: none"> ocenia skutki społeczne rewolucji przemysłowej w XVIII w.

		przemysłowej	doszło do rewolucji przemysłowej – wyjaśnia, jakie korzyści i zagrożenia wiązały się z mechanizacją produkcji – omawia wpływ zastosowania maszyny parowej na rozwój przemysłu w Wielkiej Brytanii	– przedstawia skutki społeczne przemian gospodarczych w Wielkiej Brytanii w XVIII w. – omawia zmiany w sposobach produkcji włókienniczej – wyjaśnia, dlaczego rewolucja przemysłowa rozpoczęła się w Wielkiej Brytanii – omawia nowe idee ekonomiczne, które pojawiły się w XVIII w.		
2. Oświecenie	<ul style="list-style-type: none"> • Geneza oświecenia • Główne idee oświeceniowe • Nauka i szkolnictwo • Literatura piękna i prasa • Literatura polityczna • Sztuka czasów oświecenia 	– stosuje pojęcia: <i>oświecenie, absolutyzm oświecony, trójpodział władzy</i> – identyfikuje postać Karola Monteskiusza – lokalizuje w czasie oświecenie w Europie – wyjaśnia, jaką rolę odgrywała edukacja w okresie oświecenia – wymienia cechy charakterystyczne sztuki czasów oświecenia	– stosuje pojęcia: <i>racjonalizm, empiryzm, umowa społeczna, klasycyzm</i> – identyfikuje postacie: Benjamina Franklina, Johna Locke’a, Woltera, Wolfganga Amadeusza Mozarta – charakteryzuje główne idee oświeceniowe – wymienia formy upowszechniania kultury oświeceniowej – charakteryzuje poglądy polityczne	– stosuje pojęcia: <i>deizm, ateizm, prawa naturalne</i> – identyfikuje postacie: Alessandra Volty, Jamesa Cooka, Denisa Diderota, Andersa Celsjusza – przedstawia genezę oświecenia – wyjaśnia, jakie cele miała realizować literatura oświecenia – wyjaśnia, jakie znaczenie miał rozwój prasy w	– stosuje pojęcia: <i>masoneria, różokrzyżowcy, iluminaci, sentymentalizm</i> – identyfikuje postacie: Karola Linneusza, Daniela Defoe, Jacques’a i Josepha Montgolfier, Gabriela Fahrenheita, Jacques’a-Louisa Davida, Marie Geoffrin, Jonathana Swifta – przedstawia osiągnięcia naukowe	– ocenia skutki zmian wprowadzonych w okresie oświecenia dla dalszego rozwoju nauki i kultury

			filozofów i myślicieli oświecenia- wyjaśnia, jaką rolę w państwie miał odgrywać władca oświecony	epoce oświecenia – przedstawia założenia, jakie względem <i>Wielkiej encyklopedii francuskiej</i> mieli jej twórcy – przedstawia, jakiego społeczeństwa oczekiwali oświeceniowi myśliciele	epoki oświecenia – wyjaśnia, jakie cele przyświecały tworzeniu tajnych stowarzyszeń – przedstawia działalność tajnych stowarzyszeń epoki oświecenia	
3. Powstanie Stanów Zjednoczonych	<ul style="list-style-type: none"> • Kolonie brytyjskie w Nowym Świecie • Konflikt z władzami brytyjskimi • Wojna o niepodległość • Konstytucja Stanów Zjednoczonych 	<p>– stosuje pojęcia: <i>państwo federacyjne, Kongres, Izba reprezentantów, Senat</i></p> <p>– lokalizuje w czasie ogłoszenie Deklaracji niepodległości (4 VII 1776), przyjęcie konstytucji Stanów Zjednoczonych (1787)</p> <p>– identyfikuje postać Jerzego Waszyngtona</p> <p>– wymienia przyczyny konfliktu mieszkańców kolonii z władzami brytyjskimi– przedstawia założenia Deklaracji niepodległości</p> <p>– wymienia instytucje</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>Karta Praw, republikanie, demokraci, cenzus majątkowy</i></p> <p>– lokalizuje w czasie „bostońskie picie herbaty” (1773), wojnę o niepodległość USA (1775–1783)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Yorktown (1781)</p> <p>– identyfikuje postacie: Kazimierza Pułaskiego, Tadeusza Kościuszki kolonistów przeciwko władzom metropolii</p> <p>– przedstawia rozwiązania ustrojowe przyjęte w konstytucji Stanów Zjednoczonych</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>ustawa stemplowa</i></p> <p>– lokalizuje w czasie wprowadzenie ustawy stemplowej (1765)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Saratogą (1777), pokój w Wersalu (1783)</p> <p>– identyfikuje postać Thomasa Jeffersona</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego wydarzenia w Bostonie stały się impulsem do otwartego buntu</p> <p>– omawia przebieg wojny o niepodległość</p>	<p>– lokalizuje w czasie I Kongres Kontynentalny (1774), wybór I prezydenta USA (1787)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Lexington (1775)</p> <p>– identyfikuje postać Thomasa Paine’a</p> <p>– przedstawia, jak były zorganizowane kolonie angielskie w Ameryce Północnej</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę w konflikcie między kolonistami a metropolią odgrywały Kongresy Kontynentalne</p>	<p>– ocenia, jaką rolę w toczonych działaniach odegrało ogłoszenie Deklaracji niepodległości</p> <p>– ocenia znaczenie rewolucji amerykańskiej z perspektywy politycznej, gospodarczej i społecznej</p>

		charakterystyczne dla ustroju Stanów Zjednoczonych	- omawia rolę Polaków w wojnie o niepodległość Stanów Zjednoczonych	Stanów Zjednoczonych - omawia założenia Karty Praw- wymienia kompetencje prezydenta określone w konstytucji Stanów Zjednoczonych - wyjaśnia, na czym polegał system dwupartyjny w USA		
4. Rewolucja francuska	<ul style="list-style-type: none"> • Francja za Ludwika XVI • Zwołanie Stanów Generalnych • Wybuch rewolucji • Zmiana ustroju Francji 	<p>- stosuje pojęcia: <i>Deklaracja praw człowieka i obywatela, monarchia konstytucyjna</i></p> <p>- lokalizuje w czasie: szturm na Bastylię (14 VII 1789), uchwalenie Deklaracji praw człowieka i obywatela (VIII 1789)</p> <p>- identyfikuje postać Ludwika XVI</p> <p>- wymienia przyczyny wybuchu rewolucji francuskiej</p> <p>- wymienia najważniejsze postanowienia Deklaracji praw człowieka i obywatela</p>	<p>- stosuje pojęcia: <i>Stany Generalne, burżuazja, Zgromadzenie Narodowe, jakobini, kordelierzy</i></p> <p>- lokalizuje w czasie ogłoszenie się przedstawicieli stanu trzeciego Zgromadzeniem Narodowym (VI 1789)</p> <p>- identyfikuje postacie: Marii Antoniny, Maximiliena Robespierre'a, Georges'a Dantona</p> <p>- omawia strukturę francuskiego społeczeństwa stanowego</p> <p>- przedstawia</p>	<p>- stosuje pojęcia: <i>Zgromadzenie Konstytucyjne (konstytuanta), Gwardia Narodowa, wielka trwoga, Zgromadzenie Prawodawcze (legislatywa)</i></p> <p>- lokalizuje w czasie: otwarcie Stanów Generalnych (V 1789), powstanie Zgromadzenia Konstytucyjnego/konstytuanty (VII 1789), ogłoszenia pierwszej konstytucji francuskiej (IX 1791)</p>	<p>- stosuje pojęcie <i>sankiuloci</i></p> <p>- lokalizuje w czasie marsz na Wersal (X 1789)</p> <p>- charakteryzuje sytuację wewnętrzną i zewnętrzną Francji za panowania Ludwika XVI</p> <p>- wyjaśnia, w jakich okolicznościach zwołano Stany Generalne</p> <p>- przedstawia zmiany ustrojowe i społeczne, jakie wprowadziła konstytucja z 1791 r.</p>	- ocenia stosunek Ludwika XVI do wydarzeń rewolucyjnych

			<p>wydarzenia związane z wybuchem rewolucji we Francji</p> <p>- wymienia pierwsze reformy konstytuancy</p>	<p>- identyfikuje postacie Emmanuela-Josepha Sieyès'a, Josepha Marie de La Fayette'a, Jeana-Paula Marata</p> <p>- wymienia cele polityczne i społeczne stanu trzeciego</p> <p>- wyjaśnia, w jakich okolicznościach powołano Zgromadzenie Narodowe</p> <p>- przedstawia obozy polityczne ukształtowane w konstytuancie</p>		
5. Republika Francuska	<ul style="list-style-type: none"> • Wojna z Austrią i Prusami • Upadek monarchii • Skutki egzekucji króla • Dyktatura jakobinów • Przewrót termidoriański i dyktatoriat • Znaczenie rewolucji 	<p>- stosuje pojęcia: <i>dyktatura jakobinów, wielki terror, przewrót termidoriański</i></p> <p>- lokalizuje w czasie: dyktaturę jakobinów (IV 1793-VII 1794), przewrót termidoriański (VII 1794)</p> <p>- identyfikuje postać Maximiliena Robespierre'a</p> <p>- przedstawia cechy</p>	<p>- stosuje pojęcia: <i>Konwent Narodowy, Komitet Ocalenia Publicznego, Trybunał rewolucyjny, dyktatoriat</i></p> <p>- lokalizuje w czasie: proklamowanie republiki we Francji (IX 1792), utworzenie Komitetu Ocalenia Publicznego (1793)</p> <p>- identyfikuje postać Georges'a Dantona</p> <p>- omawia okoliczności</p>	<p>- stosuje pojęcia: <i>żyrondyści, górale, „bagno”, powstanie w Wandei</i></p> <p>- lokalizuje w czasie: wybuch wojny Francji z Austrią (IV 1792), egzekucję Ludwika XVI (I 1793), ogłoszenie konstytucji roku III (1795)</p> <p>- przedstawia przyczyny wojny</p>	<p>- lokalizuje w czasie i przestrzeni wybuch powstania w Wandei (1793)</p> <p>- przedstawia stosunek państw europejskich do rewolucji we Francji</p> <p>- przedstawia reakcję państw europejskich na egzekucję Ludwika XVI</p>	<p>- ocenia znaczenie rewolucji francuskiej z perspektywy politycznej, gospodarczej i społecznej</p>

		<p>charakterystyczne dyktatury jakobinów</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia skutki rewolucji francuskiej 	<p>upadku monarchii we Francji</p> <ul style="list-style-type: none"> – przedstawia rolę, jaką odgrywał Komitet Ocalenia Publicznego i Trybunał Rewolucyjny – wyjaśnia, jak doszło do przewrotu termidoriańskiego i jakie były jego konsekwencje 	<p>rewolucyjnej Francji z Austrią i Prusami</p> <ul style="list-style-type: none"> – omawia okoliczności, w jakich doszło do wprowadzenia dyktatury jakobinów 		
6. Od konsulatu do cesarstwa	<ul style="list-style-type: none"> • Rządy dyktatoratu • Koniec I koalicji antyfrancuskiej • Przejęcie władzy przez Napoleona • Reformy Napoleona • Napoleon cesarzem Francuzów • Wojna z III koalicją 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcie <i>Kodeks Napoleona</i> – lokalizuje w czasie: wydanie Kodeksu Napoleona (1804), koronację cesarską Napoleona (1804) – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Austerlitz (1805) – identyfikuje postać Napoleona Bonapartego – wymienia reformy Napoleona Bonapartego – wyjaśnia, jakie znaczenie miało wprowadzenie Kodeksu Napoleona 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>dyktatoriat, konsul, „bitwa trzech cesarzy”</i> – lokalizuje w czasie: rządy dyktatoratu (1794–1799), rządy konsulatu (1799–1804), bitwę pod Trafalgarem (1805) – identyfikuje postacie: Franciszka II, Aleksandra I – przedstawia osiągnięcia Napoleona Bonapartego – charakteryzuje rządy dyktatoratu i konsulatu – opisuje okoliczności objęcia władzy we Francji przez Napoleona (wskazując 	<ul style="list-style-type: none"> – stosuje pojęcia: <i>konkordat, plebiscyt, republiki siostrzane, Związek Reński</i> – lokalizuje w czasie: pokój w Campo Formio (1797), bitwę pod piramidami (1798), zamach stanu 18 brumaire’a (1799), konkordat z papieżem (1801) – lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Ulm (1805), pokój w Preszburgu (1805) – wskazuje na mapie państwa II i III koalicji antyfrancuskiej – przedstawia 	<ul style="list-style-type: none"> – lokalizuje w czasie: powstanie II koalicji antyfrancuskiej (1799), konstytucję roku VIII (1799), zawiązanie III koalicji antyfrancuskiej (1805) – wyjaśnia, jaką rolę odegrał Napoleon Bonaparte w okresie rządów dyktatoratu – przedstawia okoliczności zakończenia wojny Francji z I koalicją antyfrancuską – omawia przebieg wojny Francji z III koalicją antyfrancuską 	<ul style="list-style-type: none"> – ocenia rolę i działalność Napoleona Bonapartego w okresie dyktatoratu i konsulatu – ocenia, jaką rolę w koalicjach antynapoleońskich odegrała Wielka Brytania

			na związki przyczynowo-skutkowe w ramach tego procesu) – wyjaśnia, jakie znaczenie dla przebiegu wojny miała bitwa pod Austerlitz	postanowienia pokoju z Campo Formio – przedstawia przyczyny, przebieg i skutki wyprawy Napoleona do Egiptu – wymienia postanowienia pokoju w Preszburgu		
7. Szczyt potęgi i upadek Napoleona	<ul style="list-style-type: none"> • Wojna z IV koalicją napoleońskiej • Przyczyny wojny z Rosją • Wyprawa na Moskwę • Upadek Napoleona • „Sto dni” Napoleona 	<p>– stosuje pojęcia <i>blokada kontynentalna, Wielka Armia</i></p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni wyprawę Napoleona na Moskwę (1812–1813)</p> <p>– identyfikuje postać Napoleona I</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegała tzw. blokada kontynentalna i jakie miała przynieść skutki</p> <p>– wymienia przyczyny wojny Napoleona I z Rosją</p> <p>– wymienia konsekwencje klęski Napoleona I w 1814 r.</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>taktyka spalonej ziemi, „bitwa narodów”, „sto dni” Napoleona</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: ogłoszenie blokady kontynentalnej (1806), abdykację Napoleona (1814), „sto dni” Napoleona (1815)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni: pokój w Tylży (1807), bitwę pod Lipskiem (1813), bitwę pod Waterloo (1815)</p> <p>– identyfikuje postacie: Aleksandra I, Michała Kutuzowa, Ludwika XVIII</p> <p>– wymienia postanowienia pokoju w Tylży</p>	<p>– stosuje pojęcie „<i>druga wojna polska</i>”</p> <p>– lokalizuje w czasie pokój paryski (1814)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwy pod Jeną i Auerstedt (1806), bitwy pod Ławą Pruską i Frydlandem (1807), bitwę pod Wagram (1809), zajęcie Hiszpanii przez Napoleona (1808), bitwę pod Borodino (1812), bitwę nad Berezyną (1812)</p> <p>– identyfikuje postać Marii Ludwiki</p> <p>– wskazuje na mapie państwa IV koalicji antyfrancuskiej</p>	<p>– lokalizuje w czasie powstanie IV koalicji antyfrancuskiej (1806) i VII koalicji antyfrancuskiej (1815)</p> <p>– przedstawia przebieg wojny Francji z IV koalicją antyfrancuską</p> <p>– porównuje działania prowadzone przez wojska Napoleona podczas walk z III, IV i V koalicją z działaniami prowadzonymi podczas wojny w Hiszpanii</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego społeczeństwo francuskie poparło</p>	<p>cenia, która z bitew stoczonych przez Napoleona w latach 1812–1815 najsilniej wpłynęła na losy Europy</p> <p>– ocenia znaczenie epoki napoleońskiej dla losów Francji i Europy</p>

			<ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, z czego wynikała potęga Wielkiej Armii - wyjaśnia, dlaczego Napoleon uchodzi za jednego z najwybitniejszych dowódców w historii - przedstawia konsekwencje bitwy pod Waterloo 	<ul style="list-style-type: none"> - przedstawia militarne osiągnięcia Napoleona I - omawia przebieg wyprawy Napoleona I na Moskwę - przedstawia czynniki, które zdecydowały o klęsce wyprawy moskiewskiej - wyjaśnia, jakie znaczenie dla wyniku wojen napoleońskich miała bitwa pod Lipskiem 	powrót Napoleona w 1815 r.	
Rozdział VI. Kryzys i upadek Rzeczypospolitej						
1. Czasy saskie	<ul style="list-style-type: none"> • Wzrost potęgi sąsiadów Rzeczypospolitej • Początki panowania Augusta II Mocnego • Wielka wojna północna • Sejm Niemy i jego znaczenie • Podwójna elekcja 1733 roku • Panowanie Augusta III • Dążenia reformatorskie 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia: <i>Sejm Niemy, Collegium Nobilium</i> - lokalizuje w czasie: obrady Sejmu Niemego (1717), założenie Collegium Nobilium (1740) - identyfikuje postacie: Augusta II Mocnego, Stanisława Konarskiego, Piotra I Wielkiego, Katarzyny II, Fryderyka II Wielkiego - wymienia cele 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcia <i>państwo policyjne, Familia</i> - lokalizuje w czasie: wielką wojnę północną (1700–1721), powstanie Królestwa Prus (1701), zawarcie traktatu Loewenwolda (1732) - identyfikuje postacie: Augusta III, Stanisława Leszczyńskiego, Fryderyka Wilhelma I, Marii Teresy, Józefa II - wyjaśnia, co skłoniło 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcie <i>republikanci</i> - lokalizuje w czasie: elekcję Augusta II Mocnego (1697), konfederację warszawską i sandomierską (1704), pokój w Altranstädt (1706), konfederację tarnogrodzką (1715), podwójną elekcję (1733) - lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę 	<ul style="list-style-type: none"> - lokalizuje w czasie: bitwę pod Połtawą (1709), pokój w Nystad (1721) - identyfikuje postać Franciszka Ludwika Contiego - porównuje reformy wdrażane w Rosji, Prusach i Austrii - wyjaśnia, w jakich okolicznościach tron w Rzeczypospolitej objął August II Mocny oraz August III - charakteryzuje 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia politykę władców Rosji, Prus i Austrii w okresie absolutyzmu oświeconego- - ocenia polityczne konsekwencje sejmu niemego - ocenia międzynarodowe położenie Rzeczypospolitej za rządów obu

		<p>polityczne, jakie przyświecały Augustowi II Mocnemu</p> <p>– przedstawia postanowienia sejmu niemiego</p>	<p>XVIII-wiecznych władców absolutnych do podjęcia reform w ich państwach</p> <p>– przedstawia osiągnięcia Augusta II Mocnego</p> <p>– przedstawia sytuację wewnętrzną w Rzeczypospolitej w okresie wielkiej wojny północnej</p> <p>– omawia zjawisko ingerencji obcych mocarstw w wewnętrzne sprawy Rzeczypospolitej w pierwszej połowie XVIII w.</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegał kryzys parlamentaryzmu polskiego za panowania Augusta III</p>	<p>pod Połtawą (1709)</p> <p>– identyfikuje postać Fryderyka I Hohenzollerna</p> <p>– przedstawia osiągnięcia: Piotra I Wielkiego, Katarzyny II, Fryderyka Wilhelma I, Fryderyka II Wielkiego, Marii Teresy, Józefa II</p> <p>– omawia zaangażowanie Rzeczypospolitej w wielką wojnę północną</p> <p>– charakteryzuje panowanie Augusta III</p> <p>– przedstawia projekty reform społecznych i politycznych w I połowie XVIII w.</p>	<p>sposób sprawowania władzy przez obu królów z dynastii Wettinów</p>	<p>Sasów</p>
<p>2. Początki panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Nowy układ sił • Ostatnia elekcja • Pierwsze reformy Stanisława Augusta Poniatowskiego • Sprawa dysydentów • Konfederacja barska 	<p>– stosuje pojęcia: <i>prawa kardynalne, konfederacja barska, Komisja Edukacji Narodowej</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: elekcję Stanisława Augusta Poniatowskiego</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>Familia, sejm skonfederowany, dysydenci, Rada Nieustająca</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: uchwalenie praw kardynalnych (1768), sejm rozbiorowy</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>konfederacja w Radomiu</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: konfederacje Toruniu, Słucku i Radomiu (1767), tzw. sejm repninowski (1767–</p>	<p>– lokalizuje w czasie rzeź w Humaniu (1768)</p> <p>– omawia układ sił politycznych u schyłku panowania Augusta III</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego Katarzyna II zdecydowała się</p>	<p>– ocenia reformy sejmu konwokacyjnego i pierwszych lat panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego</p> <p>– ocenia wpływ</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • I rozbiór Rzeczypospolitej • Sejm rozbiorowy 	<p>(1764), konfederację barską (1768–1772), ustanowienie Komisji Edukacji Narodowej (1773)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni I rozbiór Rzeczypospolitej (1772)</p> <p>– identyfikuje postacie: Stanisława Augusta Poniatowskiego, Katarzyny II</p> <p>– charakteryzuje reformy pierwszych lat panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego</p> <p>– wymienia prawa kardynalne</p>	<p>(1773–1775), powołanie Rady Nieustającej (1775)</p> <p>– identyfikuje postacie: Tadeusza Rejtana, Kazimierza Pułaskiego</p> <p>– przedstawia osiągnięcia Stanisława Augusta Poniatowskiego</p> <p>– wymienia reformy sejmu konwokacyjnego przedstawia przyczyny, przebieg i skutki konfederacji barskiej</p> <p>– wymienia postanowienia sejmu porozbiorowego z lat 1773–1775</p> <p>– opisuje zmiany terytorialne, społeczne i gospodarcze, jakie przyniósł I rozbiór Rzeczypospolitej</p>	<p>1768)</p> <p>– identyfikuje postacie: Mikołaja Repnina, Michała Krasińskiego, Józefa Pułaskiego,</p> <p>– wyjaśnia, komu i dlaczego zależało na uchwaleniu tzw. praw kardynalnych</p> <p>– omawia okoliczności przeprowadzenia I rozbioru Rzeczypospolitej</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób problem dyzunitów wpłynął na sytuację polityczną w Rzeczypospolitej</p>	<p>osadzić na polskim tronie Stanisława Poniatowskiego</p>	<p>Rosji na politykę wewnętrzną w Rzeczypospolitej za rządów Stanisława Augusta Poniatowskiego</p> <p>– ocenia skutki I rozbioru Rzeczypospolitej</p>
<p>3. Oświecenie w Rzeczypospolitej</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Początki oświecenia na ziemiach polskich • Edukacja i nauka • Mecenat królewski • Literatura 	<p>– stosuje pojęcie <i>oświecenie stanisławowskie</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: oświecenie w Rzeczypospolitej (od połowy XVIII do początku XIX w.),</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>obiady czwartkowe</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: założenie Teatru Narodowego (1765), powstanie Towarzystwa do Ksiąg Elementarnych (1775)</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>Towarzystwo do Ksiąg Elementarnych, sentymentalizm</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: otwarcie Biblioteki Załuskich (1747)</p>	<p>– lokalizuje w czasie rozpoczęcie wydawania <i>Monitora</i> (1765)</p> <p>– identyfikuje postacie: Jakuba Fontany, Dominika Merliniego,</p>	<p>– ocenia wpływ Stanisława Augusta Poniatowskiego na rozwój kultury oświecenia w Polsce</p>

		<p>utworzenie Collegium Nobilium (1740), założenie Szkoły Rycerskiej (1765), powołanie Komisji Edukacji Narodowej (1773)</p> <p>– identyfikuje postać Stanisława Konarskiego</p> <p>– wymienia cechy charakterystyczne oświecenia w Polsce</p> <p>– wyjaśnia, jaką rolę w rozwoju edukacji odgrywała Komisja Edukacji Narodowej</p>	<p>– identyfikuje postacie: Marcella Bacciarellego, Bernarda Belotta Canaletta Stanisława Staszica, Ignacego Krasickiego, Wojciecha Bogusławskiego, Juliana Ursyna Niemcewicza</p> <p>– przedstawia osiągnięcia Stanisława Augusta</p> <p>– charakteryzuje mecenat królewski w okresie oświecenia</p> <p>– przedstawia osiągnięcia architektury i sztuki klasycyzmu w Polsce</p>	<p>– identyfikuje postacie: Józefa i Andrzeja Załuskich, Jana Piotra Norblina, Adama Naruszewicza, Franciszka Bohomolca</p> <p>– omawia początki oświecenia na ziemiach polskich</p> <p>– omawia rozwój edukacji w Rzeczypospolitej w czasach oświecenia</p> <p>– wyjaśnia, jakie funkcje miała pełnić literatura w okresie oświecenia w Polsce</p> <p>– przedstawia działalność i znaczenie Teatru Narodowego</p>	<p>Franciszka Karpińskiego, Stanisława Trembeckiego, Izabeli Czartoryskiej</p> <p>– przedstawia rozwój nauki w okresie oświecenia w Polsce</p>	
4. Sejm Wielki	<ul style="list-style-type: none"> • Rzeczpospolita po I rozbiorze • Zmiana sytuacji w Europie • Początek obrad sejmu • Pierwsze reformy • Uchwalenie Konstytucji 3 maja • Postanowienia 	<p>– stosuje pojęcia: <i>Sejm Wielki (Sejm Czteroletni), konfederacja targowicka</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: obrady Sejmu Wielkiego (X 1788 – V 1792), uchwalenie Konstytucji 3 maja</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>protektorat</i>,</p> <p>– lokalizuje w czasie: ustawę o sejmikach (III 1791), Prawo o miastach królewskich (IV 1791), wojnę w obronie Konstytucji 3 maja (1792–1793), sejm rozbiorowy w</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>ofiara wieczysta rządu królewsko-ambadorskie, czarna procesja</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: likwidację Rady Nieustającej (1789), tzw. czarną procesję (1789), uchwalenie</p>	<p>– lokalizuje w czasie uchwalenie Zaręczenia Wzajemnego Obojga Narodów (1791)</p> <p>– identyfikuje postacie: Scipione Piattolego, Fryderyka Augusta</p> <p>– wyjaśnia, w jakich okolicznościach</p>	<p>– ocenia dorobek Sejmu Wielkiego</p> <p>– ocenia wpływ reform sejmowych z 1791 r. na ustrój Rzeczypospolitej</p>

	<p>konstytucji</p> <ul style="list-style-type: none"> • Konfederacja targowicka • Wojna w obronie konstytucji • Wojna w obronie konstytucji 	<p>(1791), konfederację targowicką (1792)</p> <ul style="list-style-type: none"> - lokalizuje w czasie i przestrzeni II rozbiór Rzeczypospolitej (1793) - identyfikuje postacie: Katarzyny II, Stanisława Augusta Poniatowskiego, Tadeusza Kościuszki - wymienia reformy Sejmu Wielkiego - wymienia postanowienia Konstytucji 3 maja 	<p>Grodnie (1793)</p> <ul style="list-style-type: none"> - identyfikuje postacie Stanisława Staszica, Hugona Kołłątaja, Ignacego Potockiego, Józefa Poniatowskiego - wyjaśnia, w jakich okolicznościach zwołano Sejm Wielki - charakteryzuje stronnictwa Sejmu Wielkiego i ich programy - charakteryzuje reformy Sejmu Wielkiego - przedstawia zmiany ustrojowe i społeczne wprowadzone na mocy Ustawy rządowej - opisuje zmiany terytorialne i polityczne, jakie przyniósł II rozbiór Rzeczypospolitej - przedstawia okoliczności w jakich doszło do II rozbioru Rzeczypospolitej (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe w ramach tego procesu) 	<p>tzw. ofiary wieczystej (1789), przymierze z Prusami (1790), przystąpienie Stanisława Augusta Poniatowskiego do konfederacji targowickiej (1792)</p> <ul style="list-style-type: none"> - lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Zieleńcami (1792), bitwę pod Dubienką (1792) - identyfikuje postacie: Stanisława Małachowskiego, Kazimierza Nestora Sapiehy, Stanisława Szczęsnego Potockiego, Franciszka Ksawerego Branickiego, Seweryna Rzewuskiego, Adama Kazimierza Czartoryskiego, Jana Dekerta - wyjaśnia, na czym polegały rządy królewsko-ambadorskie - przedstawia okoliczności 	<p>wewnętrznych i zewnętrznych doszło do zwołania Sejmu Wielkiego</p> <ul style="list-style-type: none"> - wyjaśnia, w jakich okolicznościach Sejm Wielki przekształcił się w Sejm Czteroletni - przedstawia stosunek społeczeństwa Rzeczypospolitej do Konstytucji 3 maja 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia znaczenie Konstytucji 3 maja dla dalszych dziejów Polski - ocenia postawę uczestników konfederacji targowickiej - ocenia postawę Stanisława Augusta Poniatowskiego w czasie wojny w obronie konstytucji
--	--	--	---	---	--	--

				<p>uchwalenia Konstytucji 3 maja</p> <ul style="list-style-type: none"> - omawia okoliczności zawiazania konfederacji targowickiej - wyjaśnia, jaki stosunek do wprowadzanych reform miały państwa ościenne - przedstawia przebieg wojny w obronie Konstytucji 3 maja - wymienia postanowienia sejmu grodzieńskiego z 1793 r. 		
5. Upadek Rzeczypospolitej	<ul style="list-style-type: none"> • Rzeczpospolita po II rozbiórce • Wybuch powstania • Insurekcja kościuszkowska • Upadek powstania • III rozbiór Rzeczypospolitej i jego skutki 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcie <i>insurekcja</i> - lokalizuje w czasie powstania kościuszkowskie (1794-1795) - lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Raławicami (4 IV 1794), III rozbiór Rzeczypospolitej (1795) - identyfikuje postać 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcie <i>Uniwersał połaniecki</i> - lokalizuje w czasie: ogłoszenie aktu insurekcji (24 III 1794), ogłoszenie Uniwersału połanieckiego (V 1794) - lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Szczekocinami (6 VI 1794), bitwę pod Maciejowicami (10 X 1794), rzeź Pragi (XI 	<ul style="list-style-type: none"> - stosuje pojęcie <i>Rada Najwyższa Narodowa</i> - lokalizuje w czasie: wymarsz oddziału A. Madalińskiego z Ostrołki do Warszawy (III 1794), wybuch powstania w Warszawie i Wilnie (IV 1794), powołanie Rady 	<ul style="list-style-type: none"> - identyfikuje postać Bartosza Głowackiego - wyjaśnia, jaką rolę w powstaniu kościuszkowskim pełniła Rada Najwyższa Narodowa - charakteryzuje przyczyny upadku Rzeczypospolitej - porównuje poszczególne rozbiory 	<ul style="list-style-type: none"> - ocenia znaczenie powstania kościuszkowskiego dla polskiej myśli niepodległościowej - ocenia szanse na zwycięstwo powstania kościuszkowskiego

		Tadeusza Kościuszki – przedstawia przyczyny wybuchu powstania kościuszkowskiego – omawia skutki upadku powstania kościuszkowskiego i okoliczności III rozbioru (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe w ramach tych procesów)	1794) – identyfikuje postacie: Jana Kilińskiego, Jakuba Jasińskiego – przedstawia osiągnięcia Tadeusza Kościuszki – omawia przebieg insurekcji kościuszkowskiej–wymienia postanowienia Uniwersału połanieckiego – przedstawia zmiany terytorialne, jakie przyniósł III rozbiór Rzeczypospolitej	Najwyższej Narodowej (V 1794), abdykację Stanisława Augusta Poniatowskiego (XI 1795) – identyfikuje postacie: Antoniego Madalińskiego, Tomasza Wawrzeckiego, Aleksandra Suworowa – charakteryzuje sytuację w Rzeczypospolitej po II rozbiórze – przedstawia okoliczności wybuchu powstania kościuszkowskiego – wyjaśnia, jakie znaczenie dla przebiegu powstania miał akt insurekcji Tadeusza Kościuszki		– ocenia panowanie Stanisława Augusta Poniatowskiego – ocenia, który z rozbiorów miał najbardziej dotkliwie skutki dla Polski
6. Polacy w wojnach napoleońskich	<ul style="list-style-type: none"> • Utworzenie Legionów Polskich • Walki we Włoszech • Kryzys idei legionowej • Znaczenie Legionów Polskich 	– stosuje pojęcie <i>Legiony Polskie</i> – lokalizuje w czasie utworzenie Legionów Polskich we Włoszech (1797) – identyfikuje postacie: Jana	anie polskich oddziałów na Santo Domingo (1802) – identyfikuje postać Karola Kniaziewicza – opisuje okoliczności utworzenia Legionów Polskich we Włoszech	– stosuje pojęcie <i>Legia Naddunajska</i> – lokalizuje w czasie: utworzenie Legii Naddunajskiej (1799), zawarcie pokoju w Lunéville (1801),	– omawia cele i oczekiwania polskiej emigracji po powstaniu kościuszkowskim i III rozbiórze Rzeczypospolitej	– ocenia wkład Polaków w budowanie potęgi imperium Napoleona – ocenia stosunek władz

		Henryka Dąbrowskiego, Józefa Wybickiego – omawia organizację Legionów Polskich we Włoszech – przedstawia losy polskich legionistów podczas kampanii włoskiej i po jej zakończeniu	– przedstawia znaczenie Legionów Polskich we Włoszech	– opisuje udział Legionów Polskich w kampaniach wojsk napoleońskich – wyjaśnia, jakie konsekwencje dla sprawy polskiej miały postanowienia pokoju w Lunéville – przedstawia konsekwencje udziału Legionów w walkach na Santo Domingo		francuskich do walczących po ich stronie polskich żołnierzy
7. Księstwo Warszawskie	<ul style="list-style-type: none"> • Powstanie Księstwa Warszawskiego • Ustrój Księstwa Warszawskiego • Trudności i sukcesy • Wojna z Austrią • Upadek Księstwa 	– stosuje pojęcie Księstwo Warszawskie – lokalizuje w czasie: powstanie Księstwa Warszawskiego i ogłoszenie jego konstytucji (1807), powstanie Królestwa Polskiego (1815) – lokalizuje w czasie i przestrzeni Księstwo Warszawskie (1807–1812) – identyfikuje postać Jana Henryka Dąbrowskiego – charakteryzuje ustrój Księstwa	– stosuje pojęcia: <i>dekret grudniowy</i> , <i>druga wojna polska</i> , <i>sumy bajońskie</i> – lokalizuje w czasie: pokój w Tylży (1807), dekret grudniowy (1807), rozpoczęcie drugiej wojny polskiej (1812) – lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Raszynem (1809), bitwę pod Somosierrą (1809), bitwę pod Lipskiem (1813) – identyfikuje postać Józefa Poniatońskiego – wyjaśnia, jaką rolę w powstaniu Księstwa	– stosuje pojęcie <i>Komisja Rządząca</i> – lokalizuje w czasie: powołanie Komisji Rządzącej (1807), bitwę pod Iławą Pruską i Frydlandem (1807) – identyfikuje postacie Stanisława Małachowskiego, Fryderyka Augusta I – przedstawia okoliczności powstania Księstwa Warszawskiego – omawia przebieg wojny z Austrią i jej konsekwencje	– wyjaśnia, dlaczego Księstwo Warszawskie nie było w pełni suwerennym ośrodkiem państwowości polskiej – wyjaśnia, dlaczego upadek Napoleona był końcem polskich marzeń o własnym państwie	– ocenia politykę Napoleona wobec Polaków – ocenia, jakie znaczenie dla sprawy polskiej miały postanowienia pokoju w Tylży

		<p>Warszawskiego – wymienia reformy społeczne zrealizowane w Księstwie Warszawskim</p>	<p>Warszawskiego odegrał Jan Henryk Dąbrowski – przedstawia okoliczności powstania i problemy funkcjonowania Księstwa Warszawskiego (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe wewnątrz tych procesów) – omawia okoliczności upadku Księstwa Warszawskiego</p>			
Rozdział VII. Powrót starego ładu						
<p>1. Kongres wiedeński i jego następstwa</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Kongres wiedeński – cele i zasady • Zmiany polityczne i terytorialne • Święte Przymierze • Próby podważenia systemu wiedeńskiego • Wyzwolenie Grecji • Rewolucja lipcowa we Francji 	<p>– stosuje pojęcia: <i>kongres wiedeński, Święte Przymierze</i> – lokalizuje w czasie kongres wiedeński (X 1814 – VI 1815), rewolucję lipcową we Francji (1830) – identyfikuje postacie: Aleksandra I Romanowa, Ludwika Filipa – wskazuje państwa decydujące na kongresie wiedeńskim – wymienia najważniejsze cechy</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>zasada restauracji, zasada legitymizmu, zasada równowagi europejskiej, karbonariusze, Młode Włochy, dekabryści, monarchia lipcowa</i> – lokalizuje w czasie zawarcie Świętego Przymierza (IX 1815), powstanie dekabrystów (1825), powstanie niepodległej Grecji (1829) – lokalizuje w przestrzeni państwa, które odgrywały najważniejszą rolę</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>porządek wiedeński, reakcja, „koncert mocarstw”, rojaliści, risorgimento, ruch burszów</i> – lokalizuje w czasie: wybuch powstania Greków przeciwko Turcji (1821), bitwę pod Navarino (1827), powstanie belgijskie (1830) – lokalizuje w przestrzeni zmiany polityczne wywołane decyzjami kongresu</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>ruch filhellenistyczny</i> – lokalizuje w czasie powstanie karbonariuszy we Włoszech (1820), traktat w Adrianopolu (1829), konferencję w Londynie (1830) – identyfikuje postacie: Wilhelma I, Leopolda I – wyjaśnia, jaki wpływ na losy Europy miały zasady polityczne ustanowione na kongresie wiedeńskim – wyjaśnia, jakie</p>	<p>– ocenia skutki polityczne decyzji podjętych na kongresie wiedeńskim – ocenia wpływ Świętego Przymierza na losy Europy po kongresie wiedeńskim</p>

		<p>nowego ładu ustanowionego na kongresie wiedeńskim</p> <ul style="list-style-type: none"> - określa, które państwa stanowiły trzon Świętego Przymierza - wymienia państwa, w których w latach 20. i 30. XIX w. doszło do wystąpień rewolucyjnych - wyjaśnia, kto i dlaczego buntował się przeciwko systemowi wiedeńskiemu 	<p>podczas kongresu wiedeńskiego oraz kraje, w których w latach 20. i 30. XIX w. doszło do wystąpień rewolucyjnych</p> <ul style="list-style-type: none"> - identyfikuje postacie: Klemensa Metternicha, Giuseppe Mazziniego, Mikołaja I - przedstawia cele zwołania kongresu wiedeńskiego - wyjaśnia, jak powstał, na czym polegał i czemu miał służyć system wiedeński (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe w ramach tych procesów) - przedstawia podział ziem polskich przeprowadzony na kongresie wiedeńskim - przedstawia okoliczności i cele powstania Świętego Przymierza - omawia przyczyny i przebieg rewolucji lipcowej we Francji 	<p>wiedeńskiego, kraje, w których doszło do interwencji armii państw Świętego Przymierza</p> <ul style="list-style-type: none"> - identyfikuje postacie: Ottona Wittelsbacha, Karola X, Adolphe'a Thiersa - charakteryzuje zasady ustalone na kongresie wiedeńskim - wymienia postanowienia kongresu wiedeńskiego w sprawie Niemiec i Włoch - omawia zmiany na mapie politycznej Europy wywołane decyzjami kongresu wiedeńskiego - omawia przyczyny i skutki powstania dekabrystów - omawia przebieg walk o niepodległość Grecji 	<p>znaczenie miało Święte Przymierze dla utrzymania porządku wiedeńskiego</p> <ul style="list-style-type: none"> - przedstawia cele włoskiego ruchu odrodzenia narodowego omawia walkę Belgów o niepodległość - wyjaśnia, z jakiego powodu europejskie mocarstwa zaangażowały się w konflikt z imperium osmańskim w sprawie greckiej 	
--	--	--	--	--	--	--

<p>2. Rewolucja przemysłowa</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Rewolucja przemysłowa w Europie • Rozwój komunikacji • Rewolucja przemysłowa w Stanach Zjednoczonych • Skutki rewolucji przemysłowej 	<p>– stosuje pojęcia: <i>rewolucja przemysłowa, industrializacja, urbanizacja</i></p> <p>– wyjaśnia, dlaczego transport zyskał w XIX w. tak duże znaczenie</p> <p>– wymienia najważniejsze wynalazki pierwszej połowy XIX w.</p> <p>– wymienia przyczyny i skutki rewolucji przemysłowej (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe w ramach tego procesu)</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>proletariat, kapitaliści</i></p> <p>– lokalizuje w czasie opatentowanie maszyny parowej (1769) i otwarcie pierwszej linii kolejowej (1825)</p> <p>– identyfikuje postacie: George’a Stephensona, Samuela Morse’a</p> <p>– wymienia rejony Europy, w których rewolucja przemysłowa postępowała najszybciej</p> <p>– omawia rozwój komunikacji w pierwszej połowie XIX w.</p>	<p>– lokalizuje w czasie pierwszy morski rejs parowca (1813) i założenie Niemieckiego Związku Celnego (1834)</p> <p>– identyfikuje postacie: Samuela Colta, Isaaca Singera</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego proces industrializacji w Europie nie przebiegał równomiernie</p> <p>– wyjaśnia, jaki wpływ na rozwój komunikacji miało wynalezienie maszyny parowej</p> <p>– przedstawia rozwój gospodarczy i przemiany w Stanach Zjednoczonych w czasie rewolucji przemysłowej</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>społeczeństwo industrialne, luddyci</i></p> <p>– lokalizuje w czasie wystąpienia luddystów (1811–1813)</p> <p>– wyjaśnia wpływ eksplozji demograficznej na przemiany w rolnictwie i przemyśle</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego rewolucja przemysłowa wzbudziła ogromny sprzeciw społeczny</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób upowszechnienie kolei zmieniło życie mieszkańców Europy</p>	<p>– ocenia skutki rewolucji przemysłowej, wskazując przyniesione przez nią korzyści i straty</p>
<p>3. Nowe idee polityczne</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Narodziny nowych nurtów politycznych • Liberalizm • Konserwatyzm • Początki ruchu 	<p>– stosuje pojęcia: <i>konserwatyzm, liberalizm, socjalizm, komunizm</i></p> <p>– identyfikuje postacie: Adama</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>burżuazja, socjalizm utopijny, związek zawodowy, dyktatura proletariatu</i></p> <p>– lokalizuje w czasie</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>utilitaryzm, czartyści, walka klas</i></p> <p>– identyfikuje postacie: François Chateaubrianda,</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>falanster</i></p> <p>– identyfikuje postacie: Josepha de Maistre’a, Louisa de Bonalda, Adama</p>	<p>– ocenia skutki społeczne i polityczne, jakie wywołało pojawienie się nowych idei</p>

	<p>robotniczego</p> <ul style="list-style-type: none"> • Początki socjalizmu i komunizmu 	<p>Smitha, Edmunda Burke'a, Karola Marksa</p> <p>– wymienia idee polityczne, które zdobyły popularność w pierwszej połowie XIX w.</p>	<p>ogłoszenie <i>Manifestu komunistycznego</i> (1848)</p> <p>– identyfikuje postacie: Johna Stuarta Milla, Henri de Saint-Simona</p> <p>– omawia założenia liberalizmu, konserwatyzmu, socjalizmu i komunizmu</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego konserwatyści byli przeciwni gwałtownym zmianom politycznym i społecznym</p> <p>– przedstawia położenie klasy robotniczej i jego wpływ na ukształtowanie się i rozwój ruchu robotniczego (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe w ramach tego procesu)</p> <p>– omawia cele, jakie stawiały przed sobą związki zawodowe</p>	<p>Fryderyka Engelsa</p> <p>– lokalizuje w czasie powstanie pierwszych związków zawodowych (1824), działalność czartystów w Anglii (1836–1848)</p> <p>– wyjaśnia, które grupy społeczne mogły być zainteresowane realizacją postulatów konserwatystów, liberałów, a które – socjalistów i komunistów</p> <p>– omawia okoliczności, w jakich narodził się ruch robotniczy</p> <p>– omawia postulaty socjalizmu utopijnego i wyjaśnia, dlaczego były one niemożliwe do zrealizowania</p>	<p>Jerzego Czartoryskiego, Charles'a Fouriera, Roberta Owena</p> <p>– wyjaśnia, czym różniły się propozycje dotyczące sprawy robotniczej wysuwane przez związki zawodowe, czartystów i komunistów</p> <p>– przedstawia cele i skutki działalności czartystów</p> <p>– przedstawia powody, dla których konserwatyści krytykowali rewolucje i zmiany społeczne wprowadzane w pierwszej połowie XIX w.</p>	<p>politycznych</p> <p>– ocenia wpływ działalności związków zawodowych i ruchów politycznych na sytuację społeczną grup pozbawionych wpływu na losy państwa</p>
4. Wiosna Ludów	<ul style="list-style-type: none"> • Geneza Wiosny Ludów • Od rewolucji lipcowej do cesarstwa we 	<p>– stosuje pojęcie <i>Wiosna Ludów</i></p> <p>– lokalizuje w czasie Wiosnę Ludów (1848–1849)</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>warsztaty narodowe</i>, <i>Parlament Frankfurcki</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: rewolucję w Paryżu (II</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>bankiety</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: powstanie węgierskie (III 1848</p>	<p>– lokalizuje w czasie: zarazę ziemniaczną w Europie (1845–1847), objęcie tronu przez Franciszka</p>	<p>– ocenia, które z przyczyn wybuchu Wiosny Ludów były wynikiem</p>

	<p>Francji</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rewolucja wiedeńska • Powstanie węgierskie • Wiosna Ludów w Prusach i krajach niemieckich • Wiosna Ludów w krajach włoskich • Skutki Wiosny Ludów • Udział Polaków we Wiosnie Ludów 	<p>– lokalizuje w przestrzeni państwa, w których doszło do wystąpień Wiosny Ludów</p> <p>– identyfikuje postacie: Ludwika Napoleona Bonapartego (Napoleona III), Franciszka Józefa I, Józefa Bema</p> <p>– omawia przyczyny Wiosny Ludów</p> <p>– przedstawia skutki Wiosny Ludów</p>	<p>1848), wybuch rewolucji w Wiedniu (III 1848), wybuch rewolucji w Berlinie (III 1848), wybuch Wiosny Ludów w państwach włoskich (III 1848)</p> <p>– identyfikuje postacie: Lajosa Kossutha, Iwana Paskiewicza, Ludwika Mierosławskiego, Adama Mickiewicza</p> <p>– wymienia kraje europejskie, w których Wiosna Ludów przyniosła trwałe zmiany</p> <p>– przedstawia przyczyny, przebieg i skutki Wiosny Ludów (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe w ramach tego procesu)</p> <p>– rozróżnia, które z wystąpień Wiosny Ludów były rewolucjami społecznymi, a które ruchami zjednoczeniowymi lub powstaniem narodowymi</p> <p>– omawia przebieg i skutki Wiosny Ludów w Austrii i na Węgrzech</p>	<p>– X 1849), powstanie robotnicze we Francji (VI 1848), wybranie Ludwika Napoleona Bonapartego prezydentem Francji (XII 1848), wybuch Wiosny Ludów w Państwie Kościelnym (II 1849)</p> <p>– identyfikuje postacie: Ludwika Filipa, Ferdynanda I Habsburga, Fryderyka Wilhelma IV</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego Wiosna Ludów we Francji nie przyniosła oczekiwanych rezultatów</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego powstanie węgierskie w czasie Wiosny Ludów poniosło klęskę</p> <p>– opisuje przebieg i skutki Wiosny Ludów w państwach włoskich</p> <p>– przedstawia przebieg i skutki</p>	<p>Józefa I (XII 1848)</p> <p>– identyfikuje postacie: Henryka Dembińskiego, Wojciecha Chrzanowskiego, Józefa Wysockiego</p> <p>– przedstawia, jak zmieniła się sytuacja polityczna we Francji podczas Wiosny Ludów</p> <p>– wyjaśnia, na czym polegała postępowość reform II Republiki Francuskiej</p> <p>– omawia udział Polaków w europejskiej Wiosnie Ludów</p>	<p>działań ówczesnych władców europejskich, a na które nie mieli oni żadnego wpływu</p> <p>– oceń trwałość reform i zmian ustrojowych wprowadzonych w czasie Wiosny Ludów</p>
--	---	---	--	---	---	---

				Wiosny Ludów w Prusach		
Rozdział VIII. Polacy po kongresie wiedeńskim						
1. Ład wiedeński na ziemiach polskich	<ul style="list-style-type: none"> • Nowy podział ziem polskich • Zabór pruski • Sytuacja społeczna i gospodarcza w zaborze pruskim • Rzeczpospolita Krakowska • Galicja • Ziemie zabrane • Polska nauka i oświata w pierwszej połowie XIX wieku 	<p>– stosuje pojęcia: <i>Rzeczpospolita Krakowska, Wielkie Księstwo Poznańskie, Królestwo Polskie, Galicja</i></p> <p>– lokalizuje w przestrzeni podział ziem polskich na kongresie wiedeńskim</p> <p>– przedstawia podział ziem polskich przeprowadzony na kongresie wiedeńskim</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>germanizacja, uwłaszczenie, ziemie zabrane</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: uwłaszczenie chłopów w zaborze pruskim (1816–1823), zniesienie pańszczyzny w Galicji (1848)</p> <p>– identyfikuje postacie: Aleksandra I, Adama Jerzego Czartoryskiego, Franciszka I, Wilhelma III</p> <p>– wyjaśnia, w jaki sposób funkcjonowała ograniczona autonomia w Wielkim Księstwie Poznańskim</p> <p>– przedstawia sposób zarządzania Galicją</p> <p>– wymienia instytucje polskiego życia kulturalnego i oświatowego na ziemiach polskich w pierwszej połowie XIX w.</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>filomaci, filareci, reforma regulacyjna</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: utworzenie Uniwersytetu Warszawskiego (1816), nadanie konstytucji Rzeczypospolitej Krakowskiej (1818), wprowadzenie obowiązku szkolnego w zaborze pruskim (1825), równouprawnienie obywateli w zaborze pruskim (1848)</p> <p>– identyfikuje postacie: Antoniego Radziwiłła, Edwarda Flotwella, Tomasza Zana, Wojciecha Bogusławskiego, Stanisława Kostki Potockiego</p> <p>– wyjaśnia, co było przyczyną konfliktu między szlachtą i chłopami w Galicji</p> <p>– omawia ustrój</p>	<p>– lokalizuje w czasie ufundowanie Zakładu Narodowego im. Ossolińskich we Lwowie (1817)</p> <p>– identyfikuje postacie: Samuela Bogumiła Lindego, Józefa Maksymiliana Ossolińskiego</p> <p>– przedstawia sytuację społeczną w zaborze rosyjskim, pruskim i austriackim</p> <p>– porównuje rozwój gospodarczy ziem polskich pod zaborem pruskim i austriackim</p> <p>– porównuje sytuację poszczególnych grup społeczeństwa polskiego pod zaborem pruskim i austriackim</p> <p>– porównuje sytuację kultury i oświaty polskiej w poszczególnych zaborach w pierwszej połowie XIX w.</p>	<p>– ocenia, w którym zaborze sytuacja Polaków wyglądała najkorzystniej pod względem swobód politycznych</p> <p>– ocenia, czy ustrój Rzeczypospolitej Krakowskiej sprzyjał rozwojowi kultury polskiej</p>

				Rzeczypospolitej Krakowskiej – omawia sytuację Polaków na ziemiach zabranych – omawia proces uwłaszczenia chłopów w zaborze pruskim – przedstawia rolę Królestwa Polskiego jako centrum życia kulturalnego i oświatowego na ziemiach polskich w latach 1815–1830		
2. Królestwo Polskie	<ul style="list-style-type: none"> • Ustrój Królestwa Polskiego • Sytuacja społeczna i gospodarcza • Działalność legalnej opozycji • Pierwsze spiski 	<p>– stosuje pojęcia: <i>opozycja legalna</i>, <i>opozycja nielegalna</i></p> <p>– lokalizuje w czasie nadanie konstytucji Królestwu Polskiemu (1815)</p> <p>– identyfikuje postacie: Aleksandra I, Adama Jerzego Czartoryskiego</p> <p>– wymienia najważniejsze organizacje spiskowe działające w Królestwie Polskim</p> <p>– wymienia instytucje, które</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>kaliszanie</i>, <i>cenzura</i>, <i>prewencyjna</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: początek konfliktu cara z polską opozycją (1820), powstanie Towarzystwa Patriotycznego (1821)</p> <p>– identyfikuje postacie: Mikołaja I, Konstantego Romanowa, Franciszka Ksawerego Druckiego-Lubeckiego, Józefa Zajączka</p> <p>– charakteryzuje ustrój Królestwa Polskiego ustanowiony w</p>	<p>– lokalizuje w czasie powstanie Wolnomularstwa Narodowego (1819), powstanie Towarzystwa Kredytowego Ziemskiego (1825), powstanie Banku Polskiego (1828)</p> <p>– identyfikuje postacie Wincentego i Bonawentury Niemojowskich, Waleriana Łukasińskiego, Ignacego Prądzyńskiego,</p>	<p>– wyjaśnia, jaki status miały ziemie dawnej Rzeczypospolitej znajdujące się pod panowaniem carskiej dynastii Romanowów</p> <p>– opisuje, jak zmieniały się nastroje Polaków względem carskiego panowania w Królestwie Polskim oraz wyjaśnia, czym te zmiany były spowodowane</p>	<p>– ocenia, jakie korzyści, a jakie problemy mogło przynieść Królestwu Polskiemu położenie na pograniczu trzech mocarstw</p>

		według konstytucji z 1815 r. sprawowały w Królestwie Polskim władzę ustawodawczą, wykonawczą i sądowniczą	konstytucji z 1815 r. – wymienia cele, jakie stawiała sobie opozycja legalna i nielegalna w Królestwie Polskim	Stanisława Staszica – wyjaśnia, dlaczego konstytucja Królestwa Polskiego należała do najbardziej liberalnych ustaw zasadniczych w Europie – omawia reformy Franciszka Ksawerego Druckiego-Lubeckiego i ich skutki		
3. Powstanie listopadowe	<ul style="list-style-type: none"> • Noc listopadowa • Co dalej z powstaniem? • Wojna z Rosją • Powstanie poza Królestwem Polskim • Międzynarodowa reakcja na powstanie • Następstwa powstania listopadowego 	<p>– stosuje pojęcie <i>noc listopadowa</i></p> <p>– lokalizuje w czasie wybuchu powstania listopadowego (29 XI 1830), rozpoczęcie wojny z Rosją (II 1831)</p> <p>– identyfikuje postacie: Piotra Wysockiego, Józefa Chłopickiego</p> <p>– wymienia przyczyny wybuchu powstania listopadowego</p> <p>– wskazuje główne etapy wojny z Rosją</p> <p>– wymienia represje,</p>	<p>– stosuje pojęcia: <i>noc paskiewiczowska</i>, <i>katorga</i></p> <p>– lokalizuje w czasie: uznanie przez sejm powstania listopadowego za narodowe (18 XII 1830), detronizację Mikołaja I (25 I 1831), wprowadzenie Statutu Organicznego (1832)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwę pod Grochowem (25 II 1831), bitwę pod Ostrołką (26 V 1831)</p> <p>– identyfikuje postacie: Mikołaja I, Konstantego</p>	<p>– lokalizuje w czasie: powstanie Sprzysiężenia Podchorążych (1828), układ rosyjsko-austriacki (1833)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni: bitwy pod Stoczkiem i Dobrem (II 1831), bitwy pod Wawrem i Dębem Wielkim (III 1831), bitwę pod Iganiami (IV 1831), obronę Warszawy (6–8 IX 1831)</p> <p>– identyfikuje postacie: Maurycyego</p>	<p>– lokalizuje w czasie: przekształcenie się Rady Administracyjnej w Rząd Tymczasowy (3 XII 1830), wprowadzenie rosyjskiego kodeksu karnego (1847)</p> <p>– identyfikuje postacie: Michała Radziwiłła, Józefa Dwernickiego, Józefa Sowińskiego, Konstantego Ordona</p> <p>– przedstawia rolę sejmu w powstaniu listopadowym</p> <p>– charakteryzuje</p>	<p>– ocenia postawę przywódców powstania</p> <p>– ocenia skutki klęski powstania listopadowego - ocenia międzynarodową reakcją na powstanie listopadowe</p>

		<p>jakie spadły na Polaków w Królestwie Polskim po klęsce powstania listopadowego</p>	<p>Romanowa, Adama Jerzego Czartoryskiego, Iwana Paskiewicza – omawia sytuację w Królestwie Polskim przed wybuchem powstania listopadowego – opisuje wydarzenia nocy listopadowej – wyjaśnia, jakie znaczenie dla przebiegu wojny z Rosją miały bitwy pod Grochowem i Ostrołką – przedstawia, jakie znaczenie dla powstania listopadowego miały obrona i kapitulacja Warszawy – przedstawia przykłady polityki rusyfikacyjnej po powstaniu listopadowym</p>	<p>Mochnackiego, Joachima Lelewela, Iwana Dybicza, Ignacego Prądzyńskiego, Emilii Plater, Jana Krukowieckiego – omawia postawy społeczeństwa polskiego wobec wybuchu powstania- przedstawia przebieg powstania listopadowego poza granicami Królestwa Polskiego – omawia reakcje państw europejskich na wybuch powstania listopadowego – omawia polityczne następstwa wydania Statutu Organicznego</p>	<p>działania Rządu Narodowego w czasie wojny polsko-rosyjskiej – przedstawia skutki klęski powstania listopadowego dla mieszkańców ziem zabranych oraz zaborów pruskiego i austriackiego</p>	
<p>4. Wielka Emigracja i konspiracja w kraju</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Polacy po upadku powstania listopadowego • Emigracyjne stronnictwa polityczne • Działalność spiskowa w 	<p>– stosuje pojęcia: <i>romantyzm, Wielka Emigracja</i> – identyfikuje postacie: Adama Jerzego Czartoryskiego, Adama Mickiewicza,</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>emisariusz</i> – lokalizuje w czasie publikację <i>Ballad i romansów</i> Mickiewicza (1822), powstanie Hôtel Lambert (1831), Komitetu Narodowego</p>	<p>– stosuje pojęcie <i>mesjanizm</i> – lokalizuje w czasie utworzenie Komitetu Narodowego Emigracji Polskiej (1832), założenie</p>	<p>– lokalizuje w czasie: powstanie Młodej Polski (1834), powstanie Związku Narodu Polskiego (1839), powstania Związku Chłopskiego (1840–1844),</p>	<p>– ocenia rolę romantyzmu w kształtowaniu się polskiej świadomości narodowej – ocenia znaczenie</p>

	ziemiach polskich <ul style="list-style-type: none"> • Polski romantyzm • Romantyzm na emigracji 	Juliusza Słowackiego, Zygmunta Krasińskiego, Fryderyka Chopina- wyjaśnia, jakie wartości były najważniejsze dla twórców okresu romantyzmu – wyjaśnia, dlaczego polską emigrację po powstaniu listopadowym nazwano wielką – wymienia stronnictwa polityczne Wielkiej Emigracji	Polskiego (1831), powstanie Towarzystwa Demokratycznego Polskiego (1832), założenie Gromad Ludu Polskiego (1835) – lokalizuje w przestrzeni kierunek emigracji polskiej w latach 1831–1832 – identyfikuje postacie: Cypriana Norwida, Joachima Lelewela, Tadeusza Krępowieckiego, Szymona Konarskiego – omawia osiągnięcia polskiej literatury romantycznej – charakteryzuje programy organizacji politycznych Wielkiej Emigracji – wyjaśnia, w jaki sposób organizacje na emigracji utrzymywały kontakt z Polakami pod zaborami	Stowarzyszenia Ludu Polskiego (1835), ogłoszenie <i>Manifestu</i> Towarzystwa Demokratycznego Polskiego (1836) – identyfikuje postacie: Andrzeja Towiańskiego, Wiktora Heltmana, Karola Libelta, Piotra Ściegiennego – wyjaśnia, jaką rolę odegrał mesjanizm w kształtowaniu się polskiej świadomości narodowej – opisuje sytuację Polaków, którzy zdecydowali się na emigrację po powstaniu listopadowym - wymienia organizacje spiskowe wskazując obszar ich działania	utworzenie Związku Plebejuszy (1842), powołanie Centralizacji Poznańskiej (1844) – identyfikuje postacie: Karola Stolzmana, Stanisława Worcella, Karola Levittoux, Edwarda Dembowskiiego – wyjaśnia, dlaczego inaczej traktowały polskich emigrantów narody, a inaczej rządy państw Europy Zachodniej – porównuje programy organizacji politycznych Wielkiej Emigracji – wyjaśnia, w jaki sposób starano się upowszechnić sprawę narodową w najniższych warstwach społeczeństwa polskiego pod zaborami	Wielkiej Emigracji dla podtrzymania walki o niepodległość Polski
5. Wiosna Ludów na ziemiach polskich	<ul style="list-style-type: none"> • Rabacja galicyjska • Powstanie krakowskie w 1846 roku 	– stosuje pojęcie <i>rabacja</i> – lokalizuje w czasie początek Wiosny	– lokalizuje w czasie: powstanie krakowskie (II 1846), likwidację Rzeczypospolitej	– stosuje pojęcie <i>serwituty</i> – lokalizuje w czasie: ugodę w Jarosławcu	– lokalizuje w czasie pacyfikację Lwowa przez Austriaków (XI 1848)	– ocenia wpływ Wiosny Ludów na kształtowanie

	<ul style="list-style-type: none"> • Wiosna Ludów w Wielkopolsce • Wiosna Ludów w Galicji • Następstwa Wiosny Ludów 	<p>Ludów w Wielkopolsce (III 1848)</p> <p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni rabację galicyjską (II–III 1846)</p> <p>– wyjaśnia, w jakich okolicznościach doszło do rabacji galicyjskiej</p> <p>– omawia skutki Wiosny Ludów w Galicji</p>	<p>Krakowskiej (XI 1846), zniesienie pańszczyzny w Galicji (IV 1848)</p> <p>– identyfikuje postacie: Jakuba Szeli, Ludwika Mierosławskiego</p> <p>– omawia przebieg i skutki powstania krakowskiego</p> <p>– przedstawia przebieg Wiosny Ludów w zaborze pruskim i Galicji (wskazując na związki przyczynowo-skutkowe w ramach tego procesu)</p>	<p>(IV 1848), kapitulację sił polskich w Wielkopolsce (V 1848)</p> <p>– identyfikuje postacie: Jana Tyssowskiego, Edwarda Dembowskiego</p> <p>– omawia plany powstańcze przygotowywane przy współudziale emisariuszy Towarzystwa Demokratycznego Polskiego</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego wystąpienia Wiosny Ludów w Poznańskim poniosły klęskę</p> <p>– omawia przebieg Wiosny Ludów w zaborze austriackim</p>	<p>– lokalizuje w czasie i przestrzeni bitwę pod Miłosławiem (IV 1848)</p> <p>– identyfikuje postać Wacława Zaleskiego</p> <p>– wyjaśnia, dlaczego planowane na 1846 r. polskie powstanie narodowe w trzech zaborach miało w praktyce bardzo ograniczony zasięg</p> <p>– wskazuje, które spośród zmian dokonanych w XIX w. mogły przyczynić się do ukształtowania świadomości narodowej wśród polskiego chłopstwa</p>	<p>się świadomości narodowej Polaków</p>
--	--	---	--	--	---	--